

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1192

20. VELJAČE 2026. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Živa baština pokladnih običaja

SADRŽAJ

6

U Maloj Bosni održana 75. sjednica
Hrvatskog nacionalnog vijeća

Rezultati i planovi

10

Održan sastanak Koordinacije
nacionalnomanjnskih vijeća
i sastanak s ministrom Berishom

Financiranje i Expo glavne teme

12

Aleksandar Radovanović,
rukovoditelj Centra za regionalnu
suradnju PKS

Zemlje regije jedan od ključnih oslonaca domaćeg gospodarstva

22

Prelo u Somboru

Večer pjesme, običaja i ponosa

24

Pokladna manifestacija u nošnji
Prelo sićanja
– sadašnjost
koja se čuva

34

Obnovljene orgulje u karmelićanskoj
crkvi u Somboru

Novi sjaj stogodišnjeg instrumenta

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

• Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)

• Zvonko Sarić

(novinar)

• Jelena Dulić Bako

(novinarka)

• Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

LEKTOR:

• Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

• Thomas Šujić (tehnički urednik)

• Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

• Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

• Mirjana Trkulja

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

• Branimir Kuntić

• TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

• TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

• E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

• WEB: www.hrvatskarijec.rs

• TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

• List je upisan u Registar javnih glasila

• Agencije za privredne registre Republike Srbije

• pod registarskim brojem: NV000315

• COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija

• u publikaciji Biblioteka

• Matice srpske, Novi Sad

• 32+659.3(497.113=163.42)

Iza maske

Ma dana u godini kada je sve moguće, kada je dozvoljeno i ono što inače nije, kada se pod maskom na trenutak zaboravi tko smo; kada se slavi, veseli, pjeva, pleše i luduje. Takve su poklade. Nekada su imale ulogu u prizivanju plodnosti, čišćenju od grijeha i pobjedi nad zlim silama. Danas su maskenbali, *mačkare*, karnevali postali dio običaja koji se čuva u hrvatskim udrugama, od Subotice do Surčina, od Plavne do Starčeva. Neki s dugom tradicijom i značajem koji je premašio okvire zajednice, neki su tek pokušaji da se podsjeti na nešto što je nekada bilo. A prošloga tjedna kao da nije bilo udruge koja nije imala neki karneval, *mačkare*, prelo... I možda to i nije loše malo se izmaknuti od realnosti, iskočiti iz svoje vlastite kože, biti netko drugi. Ono što odlikuje neke druge karnevale – biti provokativan i gestom, kostimom ili pjesmom kazati što se zaista misli, ubosti tamo gdje treba, još se nije primilo (a možda nikada i neće) na našim karnevalima i *mačkarama*.

Ali vrijeme ludovanja je prošlo. Da su neka stara vremena na *Čistu sridu* dobro bi se sudovi oribali od masnoće i ušlo bi se u strogi korizmeni post do Uskrsa. Ovako svatko sebi zadaje neko korizmeno odricanje. Ne znam koliko su visoko na popisu onoga čega se odričemo u korizmi loše misli, loša djela, zavist, želja da se drugi ponizi, potčini i sve ono što nekako danas spada u redoviti obrazac ponašanja.

Kažem ne znam koliko su visoko na popisu, a trebali bi biti.

Z. V.

Raspisan natječaj za program prekogranične suradnje

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije raspisalo je Javni poziv za dostavu projektnih prijedloga u okviru Programa potpore Hrvatima u Republici Srbiji za 2026. godinu. Kako se navodi u pozivu, cilj programa je dodatno osnažiti hrvatsku zajednicu u Srbiji kroz projekte koji pridonose lokalnom i regionalnom razvoju te jačanju suradnje s partnerima iz Republike Hrvatske.

Program je usmjeren na unaprjeđenje institucionalnih i organizacijskih kapaciteta, prijenos znanja i iskustava

te provedbu investicijskih i neinvesticijskih projekata koji imaju stvarnu i dugoročnu vrijednost za lokalne zajednice. Poseban naglasak stavljen je na poboljšanje kvalitete života te dostupnosti javnih, društvenih, kulturnih i vjerskih sadržaja.

Program je namijenjen jedinicama lokalne i regionalne samouprave te javnim ustanovama i poduzećima u Republici Hrvatskoj, i to na području Brodsko-posavske, Vukovarsko-srijemske, Požeško-slavonske i Osječko-baranjske županije, kao i pravnim osobama neprofitne naravi registriranim na programskom području Republike Hrvatske.

S druge strane, prijavitelji mogu biti i jedinice lokalne i regionalne samouprave te javne ustanove i poduzeća u Republici Srbiji, na području Autonomne Pokrajine Vojvodine i grada Beograda, uključujući i organizacije civilnog društva koje djeluju na neprofitnoj osnovi te su upisane u odgovarajuće registre.

Javni poziv otvoren je do 13. ožujka 2026. godine do 12 sati, a u tom razdoblju moguće je podnijeti prijave za financiranje uz svu propisanu dokumentaciju.

Više informacija dostupno je na internetskoj stranici Ministarstva: razvoj.gov.hr.

Natječaj za potporu organizacijama hrvatske manjine u 2026. godini

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je Javni natječaj za prijavu programa i projekata organizacija hrvatske nacionalne manjine radi ostvarivanja financijske potpore za 2026. godinu. Za ovu je namjenu osigurano ukupno 2.200.000 eura.

Natječaj je namijenjen organizacijama hrvatske nacionalne manjine u 12 europskih država: Austriji, Bugarskoj, Crnoj Gori, Češkoj, Kosovu, Mađarskoj, Rumunjskoj, Sjevernoj Makedoniji, Slovačkoj, Sloveniji, Srbiji i Italiji.

Sredstva će se dodjeljivati za programe i projekte koji doprinose očuvanju nacionalnog identiteta, jačanju položaja hrvatskih zajednica izvan Republike Hrvatske te razvoju odnosa s domovinom. Prijave su moguće u četiri prioriteta područja: razvoj organizacija, kultura, obrazovanje i znanost te ostala područja društvenih djelatnosti poput sporta, turizma i gospodarstva.

Najveći iznos sredstava, 625.000 eura, predviđen je za organizacije hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji.

Financijske potpore dodjeljivat će se kroz više modela, uključujući institucionalne, programske i projektne potpore, potpore za manifestacije, partnerske projekte te sufinanciranje programa financiranih iz drugih izvora.

Detaljne informacije o uvjetima prijave, potrebnoj dokumentaciji i rokovima dostupne su na službenim mrežnim stranicama Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske: hrvatizvanrh.gov.hr.

Održan sastanak Koordinacije nacionalnomanjinskih vijeća i sastanak s ministrom Berishom

Financiranje i Expo glavne teme

Područje kulture i ove godine prioritet za financiranje iz Proračunskog fonda za nacionalne manjine. Nacionalne zajednice će imati svoj štand na EXPO 2027

U Palači Srbija 11. veljače održana su dva sastanka na kojima su sudjelovala nacionalna vijeća nacionalnih manjina u Srbiji. Prvo je održan sastanak Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina Srbije na kojem su razmatrane ključne teme vezane uz rad i financiranje nacionalnih vijeća u 2026. godini. Sudionici su donijeli odluku da područje kulture bude odabrano kao prioritet za financiranje iz Proračunskog fonda za nacionalne manjine za 2026. godinu. Također je razmatrano financiranje rada nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u tekućoj godini te su delegirane i teme za predstojeći razgovor s premijerom Vlade Srbije **Đurom Macutom**.

Koordinacija: korigirati financiranje vijeća

Predsjednica Nacionalnog vijeća bunjevačke nacionalne manjine i predsjednica Koordinacije za 2026. **Suzana Kujundžić Ostojić** izjavila je da su na tom sastanku razmatrali teme koje su važne za njihovo funkcioniranje.

»Razmatrali smo trenutni proračun, odnosno uredbu koja je izdana vezanu za financiranje svih nacionalnih vijeća za ovu godinu i zamolili da se ona, koliko je to moguće u skladu s financijama Srbije, korigira kako bi većina nacionalnih vijeća mogla funkcionirati i dalje«, rekla je Kujundžić Ostojić, a prenio *Euronews*.

Navela je da su određena nacionalna vijeća imala probleme glede prostora u kojima rade, određenih institucija ili proslave nacionalnih praznika i slično. Dodala je i da je s ministrom **Demom Berishom** uvijek korektna suradnja.

Sastanak s ministrom Berishom

Nakon sastanka Koordinacije, ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Demo Berisha** održao je sastanak s predstavnicima nacionalnomanjinskih vijeća

na kojem je, među ostalim, bilo riječi i o značaju specijalizirane izložbe EXPO 2027. Prethodno je Berisha rekao novinarima kako je ove godine, u odnosu na prošlu godinu, proračun povećan za pet milijuna dinara.

»Nije ni to dovoljno, ali je neophodno u smislu da organizacije civilnog društva koje pripadaju nacionalnim manjinama mogu svoje aktivnosti poboljšati ili dovesti do one razine koja će zadovoljiti njihove potrebe«, rekao je Berisha i dodao da Ministarstvo neće stati na tome.

»Osim proračunskog fonda, imamo i u antidiskriminaciji i civilnom društvu još nešto sredstava, pa ćemo ukupno ove godine potrošiti nekih 48 milijuna dinara«, rekao je ministar.

Istaknuo je zatim da će se u drugom dijelu sastanka baviti pitanjima koja su vezana za *Expo 2027*.

»Nacionalne zajednice će imati svoj štand, gdje ćemo svaku nacionalnu zajednicu zamoliti da svoju kulturu, sve ono što je čini posebnom prikažu, jer je to međunarodna manifestacija koja se prvi put održava u našoj zemlji i prilika je da zapravo svi prikažemo i ono što nas čini različitim, ali da vidimo

što je to i zajedničko«, rekao je Berisha.

Među ostalim on je ocijenio da je Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina izuzetno dobro napravljen.

Na sastanku s ministrom predstavnici *EXPO*-a održali su prezentaciju o tom strategijski važnom projektu za Srbiju te su prisutnima predočili mogućnosti promoviranja manjinskih zajednica, njihove kulture, tradicije i stvaralaštva na događaju koji će okupiti brojne zemlje svijeta. Predstavnici nacionalnih vijeća obavijestili su ministra da je na sastanku Koordinacije usvojen prijedlog da prioriteto područje financiranja iz Proračunskog fonda bude kultura, kao što je to bio slučaj i prošle godine.

»Kultura je temelj očuvanja jezika, tradicije i ukupnog identiteta nacionalnih manjina. Ulaganjem u kulturne programe i projekte doprinosimo većoj vidljivosti manjinskih zajednica, njihovom aktivnom sudjelovanju u društvenom životu, ali i prenošenju vrijednosti i tradicije na mlađe generacije što je od dugoročnog značaja za očuvanje multietičnosti Srbije«, rekao je ministar Berisha.

Ovaj sastanak bio je prilika i za razgovor o predstojećim izborima za nacionalna vijeća nacionalnih manjina koji bi, u skladu sa zakonom, trebali biti održani na jesen.

J. D.

U Maloj Bosni održana 75. sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

Rezultati i planovi

U Maloj Bosni prošloga četvrtka, 12. veljače, održana je 75. sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća na kojoj su vijećnici jednoglasno usvojili Godišnje izvješće za 2025. te Godišnji plan rada za 2026. godinu

U 2025. godini Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji nastavilo je rad u okviru programa V. saziva, a kako je rečeno na sjednici, čitavu godinu obilježila je vidljivija i snažnija potpora matične države Hrvatske – od jačanja institucionalnih kapaciteta i povećanih izdvajanja za udruge do šire političke prisutnosti, uključujući i sudjelovanje predstavnika hrvatske zajednice u Hrvatski sabor.

Godina konkretnih projekata i vidljivih ishoda

Ako se 2025. sažme u nekoliko najupečatljivijih postignuća, onda je to prije svega dovršavanje i otvaranje infrastrukturnih i programskih sadržaja koji imaju neposredan učinak na život zajednice – posebice djece, učenika i obitelji. Kako se navodi u materijalu koji je dostavljen vijećnicima, među najznačajnijim ishodima ističe se svečano otvorenje vrtića *Andeli čuvari* u Tavankut, realizirano u okviru projekta »Rasti gdje si posijan«. Drugi snažan signal bila je činjenica da je pokrenut projekt usmjeren na jačanje poljoprivrednika hrvatske zajednice – tema koja je u Vojvodini i šire često ključ opstanka na selu, ali i očuvanja demografske slike zajednice. Uz to, realizirani su radovi na rekonstrukciji podruma stare zgrade HNV-a i izgradnji suvenirnice. Na području obrazovanja i potpore mladima izdvajaju se stipendije za učenike i studente koji studiraju u Hrvatskoj i Srbiji, što predstavlja i poruku da se obrazovanje želi sustavno podupirati, a ne prepuštati slučaju. Važan zahvat bio je projekt »Sagrađi mlin gdje je voda« – izgradnja i obnova sedam »malih matica« u Srbiji. U području odgoja i obrazovanja naglasak je bio na stabilizaciji i širenju nastave na hrvatskom jeziku, kao i na motiviranju roditelja i djece da taj put izaberu i zadrže. U 2025. godini upisano je 45 prvaka u osnovne i 66 prvaka u srednje škole u cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku.

Uz redovitu nastavu, važan dio identitetskog i obrazovnog tkiva čine izvannastavne aktivnosti. Zabilježeno je više od 1.000 sudionika u 16 izvannastavnih aktivnosti, što pokazuje da interes postoji kad se programi osmisle praktično i blizu potreba djece i mladih. Dodatni iskorak bio je i prvi *Studentski putokaz*, zamišljen kao podrška studenata studentima u snalaženju oko studiranja, odluka, prijava i prilagodbe. Među značajnim koracima u

obrazovanju navodi se i pokretanje nastave hrvatskog jezika u Beogradu.

Kroz godinu je zabilježen velik broj posjeta i sudjelovanja na manifestacijama, uz organizaciju nekoliko većih događaja pod okriljem HNV-a. Posebno se ističe koncert **Gorana Karana** u punoj subotičkoj Sinagogi, što pokazuje kako kulturni sadržaj hrvatske zajednice može biti i veliki događaj u javnom prostoru. Dodatno, iniciran je i poticaj udrugama za izradu suvenira, a na susretu udruga predstavilo se 30 udruga s više od 60 autentičnih suvenira hrvatske zajednice – važan korak prema prepoznatljivosti i kulturnom brendiranju u pozitivnom smislu.

Brojke koje opisuju tempo rada

Operativno, godina je bila vrlo intenzivna: održane su četiri »žive« sjednice Vijeća i 25 telefonskih, uz ukupno 115 donesenih odluka. Istovremeno, administrativni teret vidi se i u broju dopisa – 1.089. U financijskom smislu, zabilježena su redovita sredstva izdvojena za rad HNV-a iz proračuna Srbije (17.089.224 dinara), iz Autonomne Pokrajine Vojvodine (6.934.950 dinara redovno, uz dodatna sredstva), kao i sredstva jedinica lokalne samouprave (1.020.000 dinara), uz napomenu da su u financiranju sudjelovale tri lokalne samouprave. Paralelno s tim značajan dio aktivnosti provodi se kroz projekte i natječaje, uključujući potporu udrugama (natječaj i donacije), što dodatno širi kapacitete rada na terenu. Uz ostvarene rezultate postoje i slabosti koje su obilježile godinu. Među njima se u izvješću posebno ističe raskid ugovora s PU *Naša radost* i promjena odluke Skupštine grada Subotica vezana uz program u vrtiću *Andeli čuvari* – da se program više ne provodi isključivo na hrvatskom, nego dvojezično (hrvatski i srpski).

Kao šire, sustavne poteškoće navode se odnosi s institucijama i predstavnicima vlasti Srbije, ograničeni kadrovski kapaciteti za rad izvan ureda u Subotici.

Godina terenskog rada i kapitalnih ulaganja

Godišnji plan rada za 2026. godinu Hrvatsko nacionalno vijeće usmjerava prema dvjema velikim linijama: jačanju svakodnevne prisutnosti u mjestima gdje žive Hrvati u Srbiji te završavanju i pokretanju niza infrastrukturnih i pro-

gramskih projekata koji se u dokumentu označavaju kao ključni prioriteti. Među njima posebno se izdvajaju projekt »Sedam matica«, razvoj programa u području poljoprivrede i socijalne skrbi, otvaranje suvenirnice, snažnija medijska vidljivost te rješavanje prostora za HKC *Bunjevačko kolo*. Plan je zamišljen tako da objedini institucionalni rad Vijeća, ulogu izvršnih i stručnih tijela, koordinaciju na terenu te podršku projektima koji istodobno imaju kulturnu, obrazovnu i društvenu funkciju. Uz programske ciljeve, dokument jasno ukazuje i na potrebu dodatnih kadrovskih i organizacijskih kapaciteta – od financija i pravnih poslova, do koordinacije ureda, poljoprivrede, socijalnog programa, obrazovanja, terenskog rada i medijske vidljivosti, kao i snažnijeg okretanja EU-projektima i izdavačkim aktivnostima. Jedna od naglašenijih odrednica plana jest terenski rad – izlazak iz okvira administrativnog djelovanja i snažnije povezivanje s lokalnim zajednicama. U planu se taj pravac izravno naziva »HNV u vašem mjestu«, uz najavu redovitijih obilazaka, radnih sastanaka i susreta s udrugama, što se uklapa u širi cilj jačanja unutarnje kohezije zajednice i bolje koordinacije na terenu. Posebno je apostrofirani završetak i stavljanje u funkciju suvenirnice, koja će biti u podrumu starog HNV-a, kao i razgovori o povratu Hrvatskog doma u Srijemskoj Mitrovici.

Prioriteti

U planu rada predsjednika Izvršnog odbora navodi se »puna pomoć programu poljoprivrede« – osobito kroz tribine i provedbu projekta – kao i cilj da se osmisli i realizira puna primjena socijalnog programa planiranog za 2026.

U dijelu posvećenom obrazovanju plan se oslanja na tri smjera: vidljivost, povećanje obuhvata djece i učenika

te poticaje obiteljima i studentima. Kao mjere vidljivosti navode se kratki video sadržaji prilagođeni mladima, press-konferencije za važne događaje (upisi, stipendije, potpore, dani zajednice), predstavljanje obrazovanja na stručnim skupovima i okruglim stolovima, kao i učestaliye izjave za medije uz namjeru da se svaki pozitivan primjer u obrazovanju dodatno promovira. Spominju se i stručna okupljanja te prezentacije na sajmovima i u okviru stručnih susreta. Planira se proširenje izbornog predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u više sredina (navode se Bikovo, Ruma, Bač, Šid, Novi Sad i Petrovaradin), ali i dovođenje poznatih predstava na hrvatskom jeziku za vrtićance.

Posebno razrađen segment čine poticaji i izravna podrška obiteljima, prijevoz učenika od kuće do škole za niže razrede, udžbenici, izvannastavne aktivnosti, božićni i uskršni paketići, autobusne karte za srednjoškolce, članske iskaznice za knjižnicu, stipendije po projektima i županijama, jednokratne pomoći obiteljima, pomoći po zamolbama, učenički dom i užine za djecu.

Plan donosi i okvir izvannastavnih aktivnosti, među kojima su sajmovi i susreti, tematske manifestacije, jednodnevni izleti, maturalna putovanja, ljetovanja te ljetne škole kulture, jezika i duhovnosti. Kao destinacije i aktivnosti navode se, među ostalim, Sajam mogućnosti u Osijek, *Hrckov maskenbal* u Subotici, sajamske aktivnosti *Kamo poći sutra?*, veliki maturalac (Mostar – Međugorje – Sarajevo), mali maturalac (Zagreb – Split – Sinj – Trogir), izleti poput Keltskog sela u Indiji, projekt »Dan prijateljstva«, ljetovanja (Novi Vinodolski), ljetne škole (Cres i Prvić) te odlazak na *Interliber* u Zagrebu.

Ivan Ušumović

HNV obilježio *Debo četvrtak*

U organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća održano je pokladno druženje uz *fanke* (krafne) – *Debo četvrtak* u župnoj dvorani crkve Presvetog Trojstva u Maloj Bosni.

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** osvrnula se na održanu sjednicu Vijeća, podsjećajući da je ovo posljednja godina mandata, budući da 15. prosinca istječe mandat HNV-a. Najavila je da će se u ovoj godini potruditi završiti sve započeto – sedam matiča, suvenirnica u starom objektu HNV-a.

»Od velikih projekata ono što ćemo nastaviti jest poljoprivreda, koju smo prvi puta u našoj povijesti otvorili prošle godine. Imali smo 14 tribina i oko 400 ljudi ih je posjetilo. Govorili smo da aplicirate kako bismo pokazali da naši poljoprivrednici žele sudjelovati, a vi ste to i učinili«, rekla je Vojnić i istaknula i da će koncem godine biti održani izbori te da će svi koji su upisani u Poseban birački popis na kućnu adresu dobiti poziv na glasanje.

»Ono što je najvažnije da budete upisani u Poseban popis birača i da

mi glasamo, da ne glasa netko drugi umjesto nas. Tako da i one naše mlade koji su napunili 18 godina povedite da se upišu. Ono što je najvažnije, i kad prođu izbori, mi ćemo biti u ovom gradu, živjet ćemo jedni s drugima, najvažnije je da možemo jedni drugima pogledati u oči. Da budemo blagi jedni prema drugima, da ovu izbornu utrku prođemo dostojanstveno, da uvažavamo sve naše različitosti«, poručila je predsjednica HNV-a.

Debo četvrtak u DSHV-u

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini obilježio je, kao i svake godine, *Debo četvrtak* u svom Domu u Subotici. Predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** poručio je članovima i simpatizerima ove stranke kako se simbolika ovoga dana prepoznaje u vremenu velikih izazova za hrvatsku zajednicu, otegotnim uvjetima djelovanja DSHV-a, obrane iz vana organiziranog protuzakonitog puča te kušnjama ustrajavanja na obrani

zakonitosti rada DSHV-a. Ali bez obzira na to, rekao je Žigmanov, »primarno nam je u fokusu zalaganje na dostojanstvu, jednakosti i ravnopravnosti hrvatskoga naroda u Republici Srbiji«.

»Želimo isto tako graditi odnose u hrvatskoj zajednici na načelima demokracije i vrijednostima kršćanstva – pošteno, temeljeći rad naših organizacija na procedurama i pravnim institutima u djelovanju, držeći se pravde, dobra i istine. Toga u posljednje vrijeme, na žalost, manjka u našoj zajednici i zato smo moćnicima zasmetali jer smo se usprotivili grabeži za materijalnim resursima, trgovini utjecajima, ucjenama prilikom redistribucije novčanih sredstava, nepotizmu, stvaranju klijentelističkog duha i registriranom korupcijom. Na tako čemu ćemo i dalje ustrajavati bez obzira na poteškoće s kojima se suočavamo, jer nas povijesno iskustvo i znanje uče da bez poštenja, pravde i istine nema opstojnosti nijednoj zajednici«, rekao je, među ostalim Žigmanov.

Hrvatska matica iseljenika obilježila 75 godina djelovanja

U Hrvatskoj matici iseljenika 12. veljače svečanom je akademijom obilježena 75. obljetnica djelovanja ove ustanove. Hrvatska matica iseljenika hrvatska je javna ustanova utemeljena 1951. godine, a njezina je svrha očuvanje i razvoj hrvatskoga nacionalnog, jezičnog i kulturnog identiteta Hrvata izvan Hrvatske.

Svoju misiju, u suradnji sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske i drugim institucijama hrvatske države, usmjerava prema trima ključnim skupinama: hrvatskim iseljenicima i njihovim potomcima, pripadnicima hrvatske nacionalne manjine u dvanaest europskih država te Hrvatima u Bosni i Hercegovini, gdje su konstitutivan narod.

U sklopu svečane akademije promoviran je godišnjak *Hrvatski iseljenički zbornik 2026.*, koji je predstavljen u Zagrebu u povodu obilježavanja 75. obljetnice Hrvatske matice iseljenika.

Na predstavljanju su govorili ravnatelj HMI-ja **Zdeslav Milas**, **Zdravka Bušić**, izaslanica predsjednika Hrvatskoga sabora **Gordana Jandrokovića**, izaslanik pred-

sjednika Vlade **Andreja Plenkovića** te ministar vanjskih i europskih poslova **Gordan Grlić Radman**, povjesničar **Ivan Tepeš** te urednica *Hrvatskoga iseljeničkog zbornika 2026.* **Vesna Kukavica**.

Urednica je istaknula kako novi svezak donosi 29 raznorodnih priloga, čiji sadržaj povezuje iseljeničke zajednice iz tridesetak država svijeta u kojima u većem broju žive građani hrvatskih korijena. Zbornik je podijeljen u šest tematskih cjelina: Znaci vremena, Kroatistički obzori, Mostovi, Povjesnica, Znanost i Nove knjige, dodala je Kukavica.

Svečanost, održana na dan osnutka Matice, okupila je više od 250 uzvanika iz političkog, kulturnog, znanstvenog i društvenog života, uključujući predstavnike državnih institucija, diplomatskog zbora, hrvatske nacionalne manjine te brojne suradnike i prijatelje Matice.

U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća sudjelovali su predsjednica **Jasna Vojnić** te upravitelj Fondacije *Antun Gustav Matoš* **Marin Piuković**.

J. D.

Profesionalna orijentacija u Đakovu

Mladi pred važnom odlukom

Profesionalna orijentacija u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća te uz potporu HPD-a *Bela Gabrić* i udruge *Pleter*, održana je od 15. do 17. veljače u prostorijama Kuće susreta u Đakovu.

Program je osmišljen i prilagođen učenicima 3. i 4. razreda srednje škole, pred kojima je važna odluka o daljnjem obrazovanju. Cilj programa bio je upoznavanje učenika s vlastitim sposobnostima i interesima te mogućnostima nastavka školovanja, odnosno pružanje pomoći pri odabiru fakulteta.

Profesionalne testove sposobnosti i interesa, test ličnosti te individualne razgovore s učenicima realizirali su diplomirana psihologinja i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** i vič. **Vinko Cvijin**.

Pomoć u organizaciji i provedbi radionica pružile su predsjednica Odbora za obrazovanje **Nataša Francuz**, koordinatorica izvannastavnih aktivnosti **Tanja Stantić** i studentica i buduća učiteljica **Dunja Šimić**.

»Divno je gledati mlade kako odgovorno pristupaju svojoj budućnosti, hrabro ulaze u vlastitu nutrinu i traže

svoj put. Svaki njihov otkriveni talent i svaka ideja izlazi iz njih kao dar koji nas sve obogaćuje. I prekrasno je biti uz njih dok tragaju, pravi su biser naše zajednice«, zaključila je Jasna Vojnić nakon završetka programa.

A. G.

Sudjelovanje Hrvata u saveznoj kolonizaciji Vojvodine 1945. – 1948. (VII.)

Kolonizacija iz Bosne i Hercegovine

Približan broj kolonista Hrvata iz bosanskohercegovačkih kotareva možemo tek okvirno usporediti s onim naseljima koja prije popisa stanovništva 1948. godine nisu imala hrvatskog stanovništva ili ga je bilo u neznatnom broju. Naseljavanje iz Bosne i Hercegovine nastavljeno je sve do kasnih šezdesetih godina prošlog stoljeća

Bosna i Hercegovina imala je najvišu kvotu za kolonizaciju koja je iznosila 12.000 obitelji. Na visinu dodijeljenih kvota utjecalo je to da je sudjelovanje bosanskohercegovačkog seljaštva u ratu bilo veliko. Za kolonizaciju su se prijavljivali većinom Srbi. »Nastalo je prosto jedno otimanje za odlazak u Vojvodinu. Hoće da idu i oni koji imaju uslove i oni koji nemaju. Među onima koji su se prijavljivali bilo je vrlo malo Muslimana i Hrvata, oni niti se otimaju niti predaju molbe«. (Gačeša 1984, 299). Razloge navodne nezainteresiranosti bosanskohercegovačkih Hrvata i Muslimana za kolonizaciju Vojvodine ovdje ćemo pokušati barem dijelom objasniti.

Naseljavanje prije i za vrijeme rata

U Bosni i Hercegovini u predratno vrijeme postojali su interesi seljaštva, neovisno o nacionalnom podrijetlu i Srba i Hrvata, za preseljenje u plodnije i bogatije krajeve. Neki seljaci preseljavali su se koristeći dobrovoljački status (uglavnom srpske obitelji), dok ih se manji dio naseljavao kao slobodni agrarni interesenti kupujući obradive površine. Ovdje možemo pretpostaviti da je kod bosanskohercegovačkih Muslimana taj interes bio nešto manji zbog utjecaja islamsko-orientalne kulture i civilizacije. Naime, nepostojanje ili vrlo mali broj islamskih vjerskih objekata (za koje su se koristile privatne kuće) u Vojvodini te drugačija kulturna sredina mogli su utjecati na rezerviranost prema kolonizaciji. Drugi važan moment je bio političke prirode i stigmatizacija dijela bosanskohercegovačkog seljaštva. Promijenjene političke okolnosti nakon rata definirale su koje obitelji mogu računati na sudjelovanje u kolonizaciji, a koje ne. Na samom kraju rata 1945. godine u Slavoniji se zatekao veći broj tzv. muhadžira iz Bosne i Hercegovine (Gačeša 1984, 228). Dolazak ovih obitelji u Slavoniju bio je potaknut ratnim operacijama između njemačkih i ustaških s partizanskim postrojbama. »To su mahom oni koji su se povlačili ispred naše vojske, a nisu imali uslove za kolonizaciju« (Gačeša 1984, 311). Najveći dio »muhadžira« se i nakon rata zadržao u

Slavoniji u zaposjednutim ispražnjenim njemačkim kućama. Iseljavanje bosanskohercegovačkih izbjeglica bio je preduvjet za naseljavanje drugih stanovnika. Izbjeglice su se nerado vraćale u nekadašnja mjesta prebivališta. »Prilikom iseljavanja izbjeglica primijetilo se da veći broj nije dobrovoljno selio u svoj kraj, nego su čak pojedinci bježali određenog dana, koji je bio predviđen za utovar. Vidjelo se da su to ljudi koji su se bojali nečega, tj. svoga povratka u stari kraj. Međutim, energičnim mjerama, a na zahtjev delegata NR Bosne i Hercegovine u takvim se slučajevima prisilno moralo takve izbjeglice utovariti i otpremiti«. Ukupno vraćenih »muhadžira« tijekom prve polovice 1946. godine u Bosnu i Hercegovinu bilo je 4.463 obitelji s 24.563 člana (Maticka 1987, 30-32). Budući da su u međuratnom razdoblju bosanskohercegovački seljaci masovno odlazili u ravničarske krajeve zbog potrebe za radnom snagom u sezonskim poljoprivrednim poslovima, a neki su se i trajno naseljavali, možemo zaključiti da je interes za socijalnim zadovoljenjem u ravničarskim krajevima postojao kod različitih nacionalnosti seljaštva Bosne i Hercegovine. Sigurno je da su nadležne vlasti vodile računa o odnosu tih obitelji prema NDH i narodnooslobodilačkom pokretu i provjeravale njihova imovna stanja. Postojanje negativnog mišljenja vlasti prema stanovništvu nekih bosanskohercegovačkih krajeva i njihova odnosa prema NOP-u utjecalo je da se takvo stanovništvo nije niti odlučivalo u većoj mjeri podnositi molbe za kolonizaciju. Ipak, dio obitelji koje se nisu ogriješile o karakter narodnooslobodilačkog rata je koloniziran u manjem broju u Vojvodinu. Također, manjem broju obitelji hrvatskih kolonista koje su u vojvođanski dio Srijema naselile vlasti NDH u razdoblju 1941.-1945. priznato je pravo na kolonizaciju jer su se tijekom rata pridružili NOB-u te su se mogle zadržati u kućama koje su koristile. Podrijetlom su najčešće bili iz bosanskohercegovačkih kotareva. Većina ostalih kolonista i izbjeglica (Hrvata i Slovenaca) iz razdoblja NDH se iselila krajem rata ili su protjerani povratkom srpskih dobrovoljaca na čija ih je imanja naselila NDH.

Naseljavanje diljem Vojvodine

Približni broj kolonista Hrvata iz bosanskohercegovačkih kotareva možemo tek okvirno usporediti s onim naseljima koja prije popisa stanovništva 1948. godine nisu imala hrvatskog stanovništva ili ga je bilo u neznatnom broju. U pojedinim istraživanjima (Gaćeša 1984) zabilježena su ishodišna područja naseljavanja, od kojih su neka bila izrazito etnički homogena s većinskim hrvatskim stanovništvom, poput Ljubuškog, Posušja, Lištice (današnji Široki Brijeg). Tako su u nešto znatnijem broju Hrvati iz Hercegovine naseljeni u Topalovac (njem. Katreinfeld, danas Ravni Topolovac) gdje je 1948. godine popisano 100 osoba hrvatske nacionalnosti podrijetlom iz više hercegovačkih kotara. Tamo je 17. IX. 1945. pristiglo 57 obitelji iz Stoca, zatim 20. IX. 30 obitelji iz Mostara, 2. X. 111 obitelji iz Ljubinja i 3. X. 1946. 57 obitelji iz Konjica (Gaćeša 1984, 300). Kolonisti podrijetlom iz hercegovačkih kotareva Čapljina, Mostar, Konjic te iz kotara Tuzla u Bosni naselili su Jašu Tomić gdje je 1948. godine popisano 66 Hrvata. Bezdán su naselili hercego-

Kako se Drugi svjetski rat primicao kraju studenti podrijetlom iz Bačke i Baranje okupili su se 17. VI. 1944. u Zagrebu kako bi donijeli odluke o svom budućem djelovanju u zavičaju. Među najvažnijim ciljevima Odluka hrvatske mladeži Bačke u Zagrebu navode se želja za povezivanjem bačko-baranjskih Hrvata s ostalim Hrvatima, omogućavanje kolonizacije Hrvata u Bačku i Baranju iz ostalih hrvatskih krajeva, nesmetan politički, kulturni i gospodarski razvitak, suradnja sa Srbima i ostalim narodima Bačke i Baranje. Iako bez stvarnog utjecaja na kreiranje politike naseljavanja stanovništva na području Vojvodine u prijeratnoj i poslijeratnoj Jugoslaviji, hrvatsko stanovništvo s tog područja iskazivalo je nedvosmislenu želju da se omogućí naseljavanje Hrvata iz drugih područja države u njihovu blizinu.

vački kolonisti iz Lištice, Posušja (zajedno s kolonistima iz Hrvatske, kotar Gospić) oko 400 osoba. Plavnu, gdje su obitavali starosjedioci Hrvati Šokci i činili većinu ukupnog stanovništva, u manjem broju su naselili Hrvati podrijetlom s područja Posušja Lištice i Ljubuškog (1.144 Hrvata 1948.). Gajdobru, gdje je 1948. godine popisano 101 osoba hrvatske nacionalnosti, naselili su pretežito srpski kolonisti. Hrvatski kolonisti dolazili su s područja Mostara, Ljubuškog, Čapljine i Stoca, a dio kolonista s toga područja naselio se u Novu Gajdobru (1948. godine 22 Hrvata). Futog, tj. dio naselja nekadašnji Novi Futog, gdje je 1948. godine popisano 139 Hrvata, naselili su kolonisti iz više bosanskih kotareva (Bosanska Krupa, Ključ, Sanski Most, Bihać). S područja kotareva zapadne Bosne doselio se manji broj Hrvata u Bačku Palanku

gdje je od prije bilo nekoliko stotina starosjedilaca šokačkih Hrvata (1948. godine ukupno 612 Hrvata) i u Čelarevo (95 Hrvata 1948. godine). Iz više kotareva Bosne i Hercegovine (Modriča, Odžak, Konjic, Prozor, Brčko i dr.) kolonizirano je Bačko Novo Selo u kojem su većinu Hrvata činili Šokci starosjedioci (252 Hrvata 1948. godine). Također, manji broj hrvatskih kolonista naselio se u Titel i okolna naselja, ali su većinu tih Hrvata činili starosjedioci Šokci (1948. godine u Titelu 484 Hrvata). Trideset dvoje hrvatskih kolonista bilo je i u Srpskom Miletiću (49 Hrvata 1948. godine) s područja Jablanice (Gaćeša 1984, 347-348). Za koloniste u Bačkom Bregu, naselju sa starosjedilačkim većinskim hrvatskim stanovništvom, osigurano je šezdesetak njemačkih kuća. Prvi transport kolonista došao je 24. XII. 1946. s 9 obitelji i 42 člana iz bosanskohercegovačkih naselja Livna, Zagoričana i Vi-doša, po narodnosti uglavnom Hrvata. Drugi transport s 35 uglavnom srpskih obitelji došao je iz Like s područja gračačkog kotara u Bački Breg 25. V. 1947. (Beljanski 1976, 103-105). Unutrašnjim agrarnim interesentima u Bačkom Bregu, 342 obitelji, dodijeljeno je 1.030 jutara obradivih površina (namireno je 325 hrvatskih, 9 srpskih i 8 mađarskih obitelji), a 950 jutara dodijeljeno je vanjskim agrarnim interesentima, odnosno kolonistima iz BiH i Hrvatske. Češći je bio slučaj da su se u Vojvodinu Hrvati iz Bosne i Hercegovine naseljavali disperzno u naselja koja su većinski naselili Srbi, uglavnom po jedna ili tek nekoliko obitelji. Samoinicijativno, izvan državne kolonizacije, naseljena su neka mjesta poput Beške. Tijekom Drugog svjetskog rata u Bešku je doselilo nekoliko hrvatskih obitelji iz Dalmacije i Hercegovine da bi masovnije naseljavanje nastupilo nakon 1945. godine. Bešku naseljavaju Srbi državnom kolonizacijom s područja Like (Gaćeša 1984, 351), a Hrvati mimo državne kolonizacije u većem valu iz širokobriješkog kraja i iz drugih dijelova Bosne i Hercegovine, napose iz konjičkog kraja (Žužić 2006, 9). U nekoliko godina naselilo se više stotina osoba pa je 1948. godine popisano 554 Hrvata u Beškoj.

Svake je godine u vrijeme sezonskih poslova u poljoprivredi, napose u prvim poslijeratnim godinama kada je trajala kolonizacija i nije bilo dovoljno radne snage, velik broj seljaka iz Bosne i Hercegovine (uključujući i članove njihovih obitelji) sudjelovao u sezonskim cirkulacijama prema Vojvodini. Može se pretpostaviti da se dio tih sezonskih radnika nakon nekog vremena odlučivao na stalno (definitivno) naseljavanje u ravničarskim krajevima. Ovdje se može govoriti i o lančanoj migraciji gdje su migranti podrijetlom iz istih sredina ili susjednih područja pozivali članove obitelji, rodbine ili lokalne zajednice u novu sredinu. Taj oblik naseljavanja u bosanskohercegovačkih Hrvata bio je prevladavajući. Osim sezonskih cirkulacija poljoprivrednog stanovništva, svake se godine u potragu za poslom kretalo u gospodarska i agrarna središta. Naseljavanje iz Bosne i Hercegovine nastavljeno je sve do kasnih šezdesetih godina prošlog stoljeća.

Mario Bara
(*Godišnjak za znanstvena istraživanja*, br. 2)

Aleksandar Radovanović, rukovoditelj Centra za regionalnu suradnju PKS

Zemlje regije jedan od ključnih oslonaca domaćeg gospodarstva

Hrvatska je danas u grupi 20 vodećih investitora u Srbiji, s uloženihi oko milijardu eura u različite sektore – od trgovine (gdje su tržišni lideri) i usluga, do prerađivačke industrije, s ukupnim brojem od oko 13.000 zaposlenih. Do kraja listopada 2025. godine u Srbiji je registrirano 907 privrednih subjekata čiji su većinski vlasnici pravne i/ili fizičke osobe iz Hrvatske

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

čajan partner, koliko su hrvatske kompanije prisutne u Srbiji, koje su zajedničke inicijative, teme su o kojima smo razgovarali s rukovoditeljem Centra za regionalnu suradnju Privredne komore Srbije **Aleksandrom Radovanovićem**.

► **Koliko su zemlje regije značajni partneri privredi Srbije?**

Vanjskotrgovinska razmjena Srbije sa zemljama regije (sve zemlje bivše Jugoslavije i zemlje s kojima se graniči Srbija) potvrđuje da su one jedan od ključnih oslonaca domaćeg gospodarstva. U 2025. godini ukupna razmjena s regijom iznosila je 18,8 milijardi eura, što predstavlja približno četvrtinu ukupne vanjske trgovine Srbije sa svi-

Nasuprot (ne)predvidivim političkim događanjima koja opterećuju zemlje regije, narušavaju političke odnose, gospodarski interesi nadvladavaju političke napetosti i jedan od ključnih oslonaca srpskog gospodarstva upravo su zemlje regije. Na koji se način ostvaruje gospodarska suradnja, koliko je Hrvatska zna-

jetom (74,9 milijardi eura). Izvoz u regiju dostigao je 11 milijardi eura, dok je uvoz iznosio 7,8 milijardi eura, što je rezultiralo suficitom od 3,17 milijardi eura. Za razliku od ukupne razmjene Srbije sa svijetom, gdje je ostvaren deficit od 8,8 milijardi eura, regija generira snažan trgovinski višak i time značajno ublažava negativan saldo Srbije na globalnoj razini. Drugim riječima, regija predstavlja stabilan i profitabilan izvozni prostor za domaće gospodarstvo. Zemlje regije su izuzetno značajni partneri privredi Srbije, ne samo po opsegu trgovine, već prije svega po kvaliteti te razmjene. Regija je tržište na kome Srbija ostvaruje stabilan suficit, ima snažnu izveznu poziciju i dugoročno izgrađene ekonomske veze. U uvjetima globalnih neravnoteža i trgovinskih deficita s velikim ekonomijama, regionalno tržište predstavlja jedan od ključnih faktora vanjske trgovine Srbije.

► **Kako kažete, zemlje regije jedan su od ključnih oslonaca gospodarstva u Srbiji. Koliko je za Srbiju Hrvatska značajan partner, koliko u Srbiji ima registriranih hrvatskih kompanija? Koliko zapošljavaju radnika, ulažu u gospodarstvo Srbije?**

U 2024. godini 5.267 domaćih privrednih subjekata ostvarilo je vanjskotrgovinsku razmjenu s Hrvatskom. Do kraja listopada 2025. godine u Srbiji je registrirano 907 privrednih subjekata čiji su većinski vlasnici pravne i/ili fizičke osobe iz Hrvatske. Gospodarska suradnja zasnovana je na trgovini, koja kontinuirano raste i investicijskoj suradnji, koju odlikuje disproporcija u korist ulaganja hrvatskih kompanija u Srbiju. U posljednjih nekoliko godina počela se povećavati investicijska aktivnost srpskih kompanija u Hrvatskoj. Za kratko vrijeme zabilježena je značajna investicijska aktivnost srpskih kompanija, kao na primjer: MK grupe, Industrija mesa *Matijević, Kappa Star, Delta, Mondo INC*, koje su bile usmjerene u hotelijerstvo, poljoprivredu i prehrambenu industriju, oglašavanje i nekretnine. Hrvatska je danas u grupi 20 vodećih investitora u Srbiji, s uloženi oko milijardu eura u različite sektore, od trgovine (gdje su tržišni lideri) i usluga, do prerađivačke industrije, s ukupnim brojem od oko 13.000 zaposlenih. Među njima se posebno izdvajaju investicije nekadašnjeg *Agrokora, Atlantic grupe, Nexe grupe, Vindije, MIN-DIV, LURA grupe, Comprom Plus, AD Plastic, RASCO, Kostel Automotiv* i dr.

► **Govorite o Hrvatskoj kao zemlji koja je u grupi 20 vodećih investitora u Srbiji. U kojim granama Hrvatska i Srbija imaju najbolju suradnju?**

Ekonomska suradnja između Srbije i Hrvatske najrazvijenija je u sektorima s dugom tradicijom i snažnom međusobnom upućenošću gospodarstava, prije svega u prehrambenoj industriji i poljoprivredi, gdje dominira razmjena gotovih prehrambenih proizvoda, pića, konditorskih i mliječnih proizvoda, ali i sirovina za preradu. Značajnu ulogu ima i energetika, uključujući trgovinu naftom, naftnim derivatima i električnom energijom, dok su kemijska i farmaceutska industrija, kao i metalni i strojarški sektor, važni segmenti razmjene kroz plasman međuprodukta i industrijskih komponenti. Dodatno, promet

građevinskog materijala i prisustvo velikih maloprodajnih i proizvodnih kompanija potvrđuju da je bilateralna suradnja široko strukturirana.

► **Suradnja se često mjeri i opsegom robne razmjene. Kakva je ona između Srbije i Hrvatske i kakvi su trendovi?**

Razmjena Srbije i Hrvatske u 2025. godini pokazuje stabilan rast, ali i blagu promjenu u strukturi odnosa. Ukupna robna razmjena iznosila je 1,94 milijarde eura, što je rast od oko 52 milijuna eura u odnosu na prethodnu godinu. Srbija i dalje ostvaruje trgovinski suficit, koji je u 2025. godini dostigao 89,9 milijuna eura, što je značajno više u odnosu na 56,1 milijun eura u 2024. godini. U periodu siječanj-prosinac 2025. izvoz Srbije u Hrvatsku iznosio je 1,014 milijardi eura, što predstavlja rast od 4,4% u odnosu na 2024. godinu (971,2 mil. eura). Hrvatska je time zauzela 12. mjesto među izvoznim tržištima Srbije, dok je godinu ranije bila na 11. mjestu. Uvoz iz Hrvatske dostigao je 924,2 milijuna eura, uz skroman rast od 1% u odnosu na 2024. (915,1 mil. eura). Hrvatska se zadržala na 14. mjestu među dobavljačima Srbije. Sudjelovanje u ukupnom uvozu Srbije blago je smanjeno (s 2,3% na 2,2%). Kada se promatraju trendovi, razmjena Srbije i Hrvatske pokazuje jasan uzlazni smjer, budući da je ukupna trgovina porasla s 1,09 milijardi eura u 2020. godini na 1,94 milijarde eura u 2025. godini, što predstavlja rast od oko 78%, usprkos oscilacijama tijekom pojedinih godina.

► **Može li se ipak suradnja Srbije i Hrvatske još unaprijediti?**

Sve je veći broj srpskih kompanija koje iskazuju interes da ulažu u Hrvatsku, a očekuje se da će u narednim godinama uvjeti za investiranje biti sve povoljniji, otvoreniji. Ne postoje ekonomski razlozi da ne bude tako jer su srpske kompanije u tehnološkom, financijskom pogledu, kao i kvalitetom, izuzetno napredovale. One su se pokazale kao veoma uspješne, o čemu govore investicije iz vašeg neposrednog susjedstva, npr. u Sloveniji su srpske kompanije vlasnici značajnih hotelskih lanaca, aerodroma, banaka, IT, građevinskih i prehrambenih tvrtki, koje ostvaruju izvanredne rezultate. Gospodarstva Srbije i Hrvatske su komplementarna u mnogim područjima tako da postoje mogućnosti za daleko intenzivniji rast trgovinsko-ekonomskih odnosa. Podsjećanja radi, nivo trgovinske razmjene koji su dvije republike imale u nekada zajedničkoj državi iznosio je oko pet milijardi dolara. Također, mogućnosti su velike kada je u pitanju povećanje opsega međusobnog i zajedničkog investiranja. Srpske kompanije poštuju i primjenjuju principe i standarde poslovanja koji vladaju u Europskoj uniji. Domaće kompanije poštuju propisane kriterije za poslovanje na tržištu EU, čak i u područjima u kojima standardi nisu još usuglašeni s onim u EU, u sklopu pristupanja punopravnom članstvu. Sektorski promatrano, treba istaći neiskorišteni potencijal suradnje u području energetike. Značajne su mogućnosti za unaprjeđenja suradnje u području razvoja plinske infrastrukture radi povezivanja dvije zemlje,

ali i cijele regije, s ciljem ostvarivanja sigurne opskrbe, potrebe za diversifikacijom i osiguranjem konkurentnih uvjeta za opskrbu plinom za gospodarstvo i građane. Stoga je potrebno na bilateralnom nivou zajednički raditi na ubrzanju izgradnje plinske interkonekcije između dvije države, kao i na otklanjanju političkih, planskih, financijskih i tehničkih prepreka. Tržište Hrvatske pruža velike mogućnosti za plasman srpskih proizvoda i usluga jer turistička privreda čini, u prosjeku, blizu 20% BDP-a Hrvatske. Turistička privreda Hrvatske može angažirati srpske kompanije za izvođenje radova na rekonstrukciji postojećih i izgradnji novih turističkih objekata i opskrbu građevinskim materijalima proizvedenim u Srbiji. Srpski poljoprivredni i prehrambeni proizvodi svojom visokom kvalitetom mogu postati dio lanaca opskrbe velikih hotelskih kompleksa, ugostiteljskih objekata i malih i obiteljskih hotela. Interes kompanija za jačanje gospodarske suradnje iskazan je i u drugim sektorima gospodarstva, kao što su, prerađivačka, farmaceutska industrija i industrija proizvodnje tračničkih vozila namijenjenih trećim tržištima. Prekogračnične općine, s obje strane Dunava, također predstavljaju značajan ekonomski potencijal koji može pridonijeti dodatnom unaprjeđenju odnosa. Ovo područje je, zbog svog strateškog položaja, pogodno za razvoj industrije i izvoz proizvoda u Europsku uniju. Jedan od prioriteta u suradnji s Hrvatskom treba biti i modernizacija željezničkog koridora Beograd – luke sjevernog Jadrana (Trst, Rijeka i Koper) kao strateški prioritet za regionalnu povezanost i TEN-T mrežu. Željeznički koridor koji povezuje Beograd s lukama sjevernog Jadrana – Trstom, Rijekom i Koprom predstavlja najkraću i najefikasniju rutu koja povezuje zapadni Balkan s osnovnom TEN-T transportnom mrežom Europske unije, uključujući mediteranske i baltičko-jadranske koridore. Ovaj koridor ima poseban značaj za unaprjeđenje regionalne integracije u europske ekonomske tokove i poboljšanje logističke efikasnosti. Nažalost, zbog kroničnog nedovoljnog ulaganja, zastarjele infrastrukture i nedostatka integriranih graničnih procedura – posebno za robu koja podliježe veterinarskim i fitosanitarnim kontrolama – teretni promet se i dalje pretežno oslanja na cestovni promet. To dovodi do velikih zagušenja na graničnim prijelazima, posebno na prijelazu Batrovci – Bajakovo, gdje prosječna kašnjenja prelaze 10 sati, a u ekstremnim uvjetima mogu dostići i do 36 sati. Izravni ekonomski gubici procjenjuju se na preko 130 milijuna eura godišnje, dok su neizravni negativni efekti višestruki i utječu i na regiju i na šire europsko područje. Modernizacija ovog željezničkog koridora donijela bi brojne koristi, uključujući prebacivanje značajnog dijela teretnog prometa s cestovnog na održiviji željeznički promet; brzanje i pojednostavljivanje graničnih procedura; smanjenje troškova logistike i emisije CO₂; poboljšanje konkurentnosti i ekonomske otpornosti regije.

► Čini se da gospodarska suradnja funkcionira mnogo bolje nego ona politička. Odnosi Srbije i Hrvatske opterećeni su brojnim otvorenim pitanjima.

Politički odnosi nisu na zavidnoj razini. Koliko loši politički odnosi utječu na gospodarsku suradnju?

Nasuprot rovim političkim odnosima koji su opterećeni mnogobrojnim neriješenim otvorenim pitanjima, gospodarska suradnja između Srbije i Hrvatske je stabilna i sve je intenzivnija. Političke tenzije i negativne medijske poruke ponekad usporavaju ili blokiraju projekte koji su u interesu privrede. Često se događa da se odgađaju ili nerješavaju inicijative koje su u interesu gospodarstva, a koje ovise od dobre volje i suradnje državnih institucija.

► Kakva je suradnja s Hrvatskom gospodarskom komorom? Koje probleme ste pokušali zajedno riješiti i s kakvim uspjehom?

Pozitivne ocjene o gospodarskoj suradnji dvije zemlje dobrim se dijelom mogu pripisati aktivnostima gospodarskih komora i u tom kontekstu dobroj međukomorskoj suradnji Hrvatske gospodarske komore i Privredne komore Srbije. Komore su do sada organizirale veliki broj susreta privrednika na granskom i na nivou djelatnosti. Također treba spomenuti forume, naučne skupove, zajedničke projekte, prezentacije i sajamske manifestacije. Stručne službe HGK-a i PKS-a održale su više sastanaka radi pronalaženja mehanizama za zajedničko rješavanje prepreka u poslovanju između poslovnih zajednica Srbije i Hrvatske. Teme sastanaka bile su ubrzanje i olakšavanje protoka roba preko drumskih i željezničkih graničnih prijelaza, suradnja u području energetike, suradnja u sektoru građevinarstva i poljoprivrede. Nakon održanih sastanaka dogovoreno je da se krene s pripremom inicijativa ka nadležnim institucijama Vlade Srbije i Vlade Hrvatske, kako bi se stvorio pravni okvir za rješavanje postojećih problema i/ili prepreka za brži protok roba između dvije države. U cilju premašivanja problema drumskih prijevoznika zbog zadržavanja kamiona u međugračničnom pojasu na carinskom prijelazu Batrovci – Bajakovo, Privredna komora Srbije i Hrvatska gospodarska komora uputile su zajedničku inicijativu Forumu komora jadransko-jonskih zemalja za donošenje hitnih mjera od nacionalnih vlada i Europske komisije za stvaranje preduvjeta radi ubrzanja i olakšanja protoka roba na prekograničnim prijelazima između EU i zapadnog Balkana u Jadransko-jonskoj makroregiji. Upravni odbor Forumu gospodarskih komora jadransko-jonskih zemalja usvojio je predmetnu inicijativu, na sjednici u Mostaru 18. 4. 2024. godine. PKS će nastaviti pružati podršku i domaćim i hrvatskim kompanijama prilikom započinjanja poslovanja na oba tržišta. Također, nastavit će s ohrabivanjem svojih članica da više ulažu u kapital i tehnologije u Hrvatsku. Svakodnevno obje komore rade na povezivanju kompanija kroz razne vidove suradnje (uključivanje u lance dobavljača, razmjenu tehnologija i stručnih osoba...).

► Kakva je suradnja s komorama iz drugih država regije, može li se reći da ste zajednički uspjeli riješiti probleme koji opterećuju gospodarstvo i gospodarsku suradnju?

Suradnja Privredne komore Srbije s komorama iz drugih država regije veoma je intenzivna i višeslojna. Kroz

inicijativu *Otvoreni Balkan*, s kolegama iz Sjeverne Makedonije i Albanije, ostvareni su konkretni benefiti za privredu, napose u području olakšavanja kretanja roba i usluga i unaprjeđenja regionalne trgovinske suradnje. Također, u rješavanju problema vozača u drumskom transportu u vezi s pravilom 90/180 EU ostvarena je dobra koordinacija i suradnja s kolegama iz Privredne komore Crne Gore i Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine, što je omogućilo pravovremeno djelovanje i zajednički nastup prema nadležnim institucijama EU. Osim toga, za rješavanje pitanja u transportnom sektoru korišten je kao platforma i Komorski investicijski forum zapadnog Balkana (CIF), koji okuplja sve komore regije i omogućuje koordinirano praćenje problema, razmjenu iskustava i zajedničko pronalaženje praktičnih rješenja.

► **Tijekom siječnja vozači kamiona iz zemalja zapadnog Balkana blokirali su granične prijelaze s Europskom unijom. Problem je što vozači kamiona mogu ostati na teritoriju država članica EU najviše 90 dana u okviru 180 dana. Poslije nekoliko dana granice su otvorene i bila je najavljena mogućnost rješavanja ovog problema. Sada se opet najavljuju prosvjedi, jer kako tvrde predstavnici transportnih udruženja, Europska unija odbila je sve prijedloge profesionalnih vozača kamiona, da se za početak barem nađe prijelazno rješenje za njihov ograničeni boravak u 29 zemalja Schengena. Sustav kontrole nije nov, što je onda problem?**

Suština problema ne leži u uspostavljanju novog sustava kontrole – Exit-Entry System, već u načinu primjene schengenskog pravila 90/180 dana. Problemi u primjeni pravila 90/180 nisu postojali u ovoj mjeri ranije, već su eskalirali uslijed kombinacije proširenja Schengenske zone, značajnog rasta robne razmjene između EU i zapadnog Balkana, kao i istovremenog odljeva profesionalnih vozača ka državama članicama. Time je dodatno opterećen sektor koji je, pritom, jedan od najusuglašeniji s pravnom tehnikom Europske unije i već funkcionira po istim socijalnim i tehničkim standardima kao tržište Unije. Ako se ne pronade odgovarajuće rješenje, nastavak primjene

postojećeg režima može izazvati značajne posljedice po ekonomiju regije. To uključuje poremećaje u trgovinskim tokovima između EU i zapadnog Balkana, slabljenje pouzdanosti i stabilnosti lanaca opskrbe, smanjenje izvozne konkurentnosti, kao i negativan utjecaj na investicijske odluke i zaposlenost u Srbiji. Zapadni Balkan ne treba promatrati kao »treće zemlje« u klasič-

nom smislu, niti kao ekonomskog konkurenta EU, već kao regiju koja je već duboko integrirana u Jedinstveno tržište kroz Sporazume o stabilizaciji i pridruživanju, Transportnu zajednicu i Novi plan rasta, pri čemu su sve države formalni kandidati za članstvo i geografski u potpunosti okružene Schengenskom zonom, što opravdava proporcionalan i prilagođen pristup za profesionalne vozače koji obavljaju kontinuirani međunarodni transport ka i unutar EU.

Od tavankutskih priča do zagrebačke gimnazije

»Djetinjstvo sam provodila kod majke na Čikeriji. Mislim da su me upravo bajke i priče koje mi je navečer pričala usmjerile prema svijetu književnosti i mašte«, kaže naša sugovornica

Iako već više od dva desetljeća živi u Zagrebu, **Maja Buza Romić** nije zaboravila svoj rodni Tavankut i tradicijsku kulturu tamošnjih bunjevačkih Hrvata. Ova profesorica hrvatskoga jezika i književnosti u Prvoj gimnaziji voli za sebe slikovito reći kako »tavankutski pisak iz cipele rasipa po Zagrebu«. U svojem okruženju, ali i šire, poznata je kao »promotorica« Tavankuta i bačkih Bunjevaca, između ostalog i kao predsjednica Organizacijskoga odbora *Bunjevačkog prela* u Zagrebu, koje iz godine u godinu bilježi sve više gostiju.

Put do prosvjete

Rođena je 1984. u Tavankutu, gdje je i odrasla. Nakon Osnovne škole *Matija Gubec* upisala je Gimnaziju *Svetozar Marković* u Subotici, društveno-jezični smjer. Za sebe kaže da je bila i ostala sklona humanistici, posebno jezicima, te da je oduvijek vidjela sebe u prosvjeti.

»Imala sam sjajnu učiteljicu **Zoricu Lučić**. Još kao mala igrala sam se učiteljice te sam vidjela sebe u prosvjeti, a oduvijek sam voljela i čitati te pisati. Kasnije sam u gimnaziji imala profesora srpskoga jezika **Mladena Krstića**, koji nije predavao na klasičan način što mi se sviđjelo, i čija su me predavanja dalje usmjerila prema jeziku i književnosti. Ipak, nakon srednje škole planirala sam studirati engleski ili psihologiju u Novome Sadu. No, sve se promijenilo nakon jednoga susreta učenika u HKC-u *Bunjevačko kolo*, gdje su nam uručivali jednokratnu novčanu potporu i saopćili kako je započeta inicijativa o uvođenju nastave na hrvatskome jeziku u Srbiji te da će trebati nastavni kadar. Tako da sam ipak odlučila upisati kroatistiku i pedagogiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu«, prisjeća se naša sugovornica.

Rad u školama

Nakon studija krenula je u potragu za poslom. To nije išlo lako jer u Zagrebu, kako ističe, ima puno profesora hrvatskoga jezika. Prvi posao u struci dobila je 2011. u srednjoj školi u obližnjem Ivanić-Gradu, a osim rada sa srednjoškolcima, iskustvo je stekla i u nastavi u obrazovanju odraslih te u nastavi s inojezičarima.

»Isprva mi nije bio plan raditi u srednjoj školi jer sam smatrala da je rad u osnovnoj puno kreativniji, no prvi sam posao u struci dobila u polivalentnoj školi u kojoj sam radila s gimnazijskim razredima, kao i s industrijskim mehaničarima te komercijalistima. Ovo je bio jako izazovan period jer sam uz mnoštvo različitih programa dobila i razrednički posao u odjeljenju s 28-ero mladića, ali sam se s vremenom zblížila s učenicima, a i shvatila da mi rad u srednjoj školi pruža jednu širinu spoznaja koju u osnovnoj školi ne bih imala. Primjerice, sa srednjoškolcima kroz nastavu književnosti mogu provlačiti i psihologiju, filozofiju, politiku..., što me tjera da i sama istražujem različita područja i nadograđujem svoja i učenička znanja.«

Posljednjih desetak godina radi u Prvoj gimnaziji u Zagrebu, jednoj od visokorangiranih srednjih škola u Hrvatskoj.

»Osim što predajem hrvatski jezik i književnost, u Prvoj gimnaziji sam i voditeljica fakultativnoga predmeta Medijske kulture. S učenicima vodim društvene mreže škole, vodim ih u posjet medijskim kućama, dovodim im stručnjake iz područja medija, a uvela sam i snimanje dokumentarnih filmova vezanih uz život škole. Trenutno snimamo glazbeni dokumentarac o našim školskim bendovima, a snimili smo filmove o našoj dramskoj sekciji, školskom zboru, bivšim učenicima. U ovome nam je vrlo značajna suradnja s redateljem **Brankom Ištvančićem**, koji je također iz Tavankuta, i koji nam puno pomaže te s nama nesebično dijeli svoja znanja i iskustva«, kaže Buza Romić.

Specijalizacija dramskog odgoja

Uz rad završila je i poslijediplomski specijalistički studij Dramske pedagogije na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu. Njezin završni rad glasio je *Vršnjačko nasilje i socijalna integracija kroz prizmu dramske pedagogije*.

»Znanje iz područja dramskoga odgoja primjenjujem u svojem radu u nastavi Hrvatskoga jezika, kao i na Satima razrednika, a iz iskustva mogu potvrditi kako su metode i tehnike s područja dramske pedagogije učinkovite te učenicima vrlo zanimljive i zabavne te pokazu-

ju dobre rezultate, konkretno i u prevenciji te suzbijanju vršnjačkoga nasilja. Učenici na vrlo kreativan te spontan način s lakoćom usvajaju ili ponavljaju nastavno gradivo, uče stvari promatrati iz drugačije perspektive, primjerice ulazeći u ulogu književnih likova, te kritički ih prosuđivati. Usput radimo i vježbe opuštanja, koncentracije, zbližavanja, stvaranja povjerenja te ugodne razredne klime. Uz poticaj moje mentorice te članica ispitnoga povjerenstva prilikom obrane završnoga rada, sebi sam zadala misiju širenja iskustvenih spoznaja do kojih sam došla pišući svoj rad te želim na taj način poticati i druge da se okušaju u primjeni dramskih postupaka poglavito u namjeri suzbijanja i prevencije vršnjačkoga nasilja. U ovom se području i sama želim dodatno educirati, baš ovih dana idem na obuku u Osijek u sklopu programa *Mirotvorna škola* u organizaciji Centra za mir, nenasilje i ljudska prava«, dodaje ona.

Ljubav prema tradiciji

Folklor i tradicijska kultura važan su segment u njezinu životu. Tu je ljubav, kako kaže, stekla vrlo rano, plešući u tavankutskom HKPD-u *Matija Gubec*, ali i kroz odrastanje u obitelji.

»Mogu reći da me je plesanje u *Gupcu* na neki način odredilo u životu. U mojoj obitelji tradicija se oduvijek živjela, ali sam u Društvu još dodatno prepoznala i usvojila veliku ljubav i posvećenost bunjevačkoj baštini i ikavici. Tu sam naučila tu tradiciju s ponosom predstavljati drugima.«

Odlaskom u Zagreb ne prestaje plesati, tu svoju sklonost nastavlja njegovati kao članica Folklornoga ansambla *Zagreb-Markovac*.

»U Markovcu sam aktivno plesala deset godina te sam ovdje upoznala i svojeg supruga **Marina**, a sada smo članovi mlađe veteranske skupine. Naše kćeri **Mila** i **Marta** također plešu u markovačkim *Srčekima*. U posljednjih godinu dana dogodilo se da smo svo četvero nastupali na istoj pozornici, na koncertima koji su održani u zagrebačkom HNK-u i koncertnoj dvorani *Vatroslava Lisinskog*. U ansamblu sam također promovirala bunjevački folklor, učila članove kako se rade perlice od slame i kako se oblači bunjevačka nošnja. Između ostalog, dovela sam **Sandu Benčik** iz Tavankuta koja je s djecom postavila bunjevačke plesove, a članice subotičke udruge *Cro-femina* izradile su nošnje«, priča Buza Romić.

Promovirajući baštinu bačkih Bunjevaca, Buza Romić od 2005., osobito u povodu Uskrsa i Božića, u Zagrebu vodi radionice izrade i ukrašavanja predmeta u tehnici slame.

»Preko **Dijane Prčić**, koja je također iz Tavankuta, upoznala sam gospođu **Luciju Franić Novak**, voditeljicu odjela tradicijske kulture u Narodnom sveučilištu *Dubrava*. Isprva skupa s Dijanom, a kasnije uglavnom sama tamo sam redovito vodila prigodne blagdanske radionice. Držala sam i seminar koji je trajao više mjeseci, a jedne smo godine s polaznicima priredili i reviju suvremenog nakita izrađenog od slame. Radionice sam držala i u nekim školama te KUC-u *Travno*. Radila sam i uskršnje izložbeno-prodajne eksponate ukrašene slamom za Etnografski muzej, a ovoga sam adventa u toj ustanovi držala i radionicu ukrašavanja božićnih kuglica. Također, održala sam dvodnevnu radionicu u *Lazaretima* u Dubrovniku. Iskazani interes za ove radionice, čuđenje i divljenje posjetitelja, za mene je potvrda vrijednosti naše naivne umjetnosti i stvaralaštva u tehnici slame«, kaže ona.

Bunjevačka dijaspora u Zagrebu

Još od studentskih dana naša sugovornica aktivna je u zajednici bunjevačkih Hrvata, podrijetlom iz Bačke, koji žive u Hrvatskoj.

»Još za vrijeme studija i kasnije okupljali smo se pri Društvu podunavskih i vojvođanskih Hrvata, gdje smo imali potporu **Antuna Vujevića** i **Luke Štilinovića**, a i **Naco Zelić** bio je čest gost na našim susretima. Jedno vrijeme bila sam predstavnicom Hrvatske mladeži Bačke i Srijema pri toj udruzi. Išli smo na izlete, radili predstave, imali slamarsku sekciju...«, prisjeća se Maja.

U okviru te skupine 2016. pokrenuta je inicijativa za obnovom *Bunjevačkog prelo* u Zagrebu, koje je održavano 90-ih godina. Danas je Buza Romić predsjednica Organizacijskog odbora ovog pokladnog okupljanja.

»Prvo i drugo obnovljeno prelo bilo je u Pastoralnom centru u Sesvetama, kasnije smo prešli u restorane. S

godinama smo rasli, od nekih 70-ak ljudi do preko 300 posljednjih nekoliko godina. Nakon što smo ove godine najavili prelo gostujući u emisiji *Dobro jutro, Hrvatska* na HRT-u, mobitel mi nije prestajao zvoniti. Tako da smo imali goste i iz Istre, Budimpešte, prošle godine čak i iz Londona. Ove godine bilo je puno mladih koji su rođeni u Hrvatskoj, a roditelji su im iz Vojvodine, kao i brojni naši studenti. Isto tako, na prelo nam dolaze i Srijemci i Šokci. Mislim da smo kao organizatori prelo posljednjih godi-

na podigli na višu razinu. Za tako nešto trebala nam je konkretnija financijska potpora pa smo se javili Zajednici protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, te preko njih ostvarili suradnju s institucijama poput Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatske matice iseljenika, Hrvatskoga nacionalnog vijeća, Ministarstva demografije i useljništva i drugih. Cilj nam je da *Bunjevačko prelo* bude prepoznatljiva manifestacija koja nas okuplja željne našega zavičaja, a i koja prezentira našu prekrasnu tradiciju u Hrvatskoj te osvještava postojanje Bunjevaca kao vrijedne grane, a i izazove s kojima se susreću.«

U svijetu pisane riječi

Kao profesorica jezika i književnosti, Maja je i velika zaljubljenica u bunjevački govor. S književne scene ovdašnjih Hrvata najviše prati rad **Tomislava Žigmanova**, upoznata je i s radom **Katarine Čeliković**, **Željke Zelić**, **Nevene Mlinko** i drugih, a vodila je i svoje učenike na predstavu *Avaške godine* po poemi **Milovana Mikovića**, kada je gostovala u Zagrebu. Pisala je i tekstove za *Festival bunjevački pisama* u Subotici, a jedne je godine i

nastupala kao vokalna solistica. U rukopisu ima zbirku priča za dječje slikovnice, od kojih je njih nekoliko objavljeno u *Hrcku*. A u glavi joj se vrti i ideja za roman, neku vrstu bunjevačkog *Dekameron*:

»Za potrebe fakulteta kao studentica sam sakupljala priče u rodnom Tavankutu. Sugovornica mi je bila gospođa **Justina Skenderović**, a **Ivica Dulić** ispričao mi je neke priče koje je on slušao u djetinjstvu, kao i molitve, te sam zabilježila i neke bečarce tamburaša. Voljela bih napisati roman u koji bih implementirala te priče, nešto poput *Dekameron*. Djetinjstvo sam provodila kod *majke* na Čikeriji. Danas kada gledam na to s velikim odmakom, mislim da su me upravo bajke i priče koje mi je navečer pričala usmjerile prema svijetu književnosti i mašte«.

Zavičajna veza

U rodni Tavankut rado se vraća, sad kad su im djeca malo veća, dolaze bar dvaput godišnje:

»Kćeri vole biti kod babe u Đurđinu, sviđa im se seoski život, kupljenje jaja iz kokošinjca, kerovi, mačke, prašćići, hodanje po njivi... Kad odu tamo, ne pitaju za nas, to me veseli. Zagreb je, s druge strane, jako užurban i 'krade' vrijeme te povezanost s prirodom i jednostavnim mirnim životom«.

U Tavankut organizirano dovodi i svoje prijatelje i kolege iz škola, one iz zagrebačke Prve gimnazije dovela je već dvaput.

»Jako svi vole doći, Tavankučani su dobri domaćini. Onda obiđemo i Petrovaradin, Novi Sad, Palić i Suboticu, a kolektiv iz Prve gimnazije vodila sam i u Hrvatski dom – Maticu. Iz tih posjeta rodio se i projekt Erasmus naše škole sa subotičkom gimnazijom«, kaže ona.

Koliko stiže od obaveza i života u velikom gradu, prati događanja među Hrvatima u Srbiji.

»Preko društvenih mreža pratim, naravno, *Gubec*, *Bunjevačko kolo*, ali i institucije hrvatske manjine. Drago mi je da u udrugama i dalje ima entuzijasta, od takvih ljudi i ja sam puno dobila u mladosti. To je nešto što se budućim naraštajima mora ostaviti. Radujem se da ima puno projekata, da se potpora Hrvatske širi u više područja, da to nije samo kultura, već i poticaj za poljoprivredu, obrazovanje, a i socijalni program. Naša je zajednica oduvijek imala velike intelektualce i kulturne djelatnike, a dok nam je njih i svih onih koji u svojim domovima čuvaju naše bogatstvo i našu ikavicu, čvrsto vjerujem da ćemo uvijek biti postojani, prepoznati i vidljivi«, kaže Maja Buza Romić na kraju razgovora.

Davor Bašić Palković

No-no

O samnaestog studenoga prošle godine veliki dio Zagrepčana već je u jutarnjim satima znao da je zgradu nekadašnjeg *Vjesnika* zahvatio požar, jer je gorjela cijelu noć, a vatrogasci su – iako vrlo brzo izašli na lice mjesta – bezuspješno pokušavali potpuno ugasiti vatru. Iste večeri na svim nacionalnim dalekovidnicima u svim dnevnicima predstavnici vatrogasnih i policijskih uprava pred kamerama su detaljno govorili o prvim saznanjima koja imaju, a samo tri dana kasnije Zagrepčani, ali i cjelokupna hrvatska i svjetska javnost, dobila je odgovor na glavno pitanje: je li požar podmetnut? Da, policija je nedvosmisleno utvrdila da je podmetnut tako što je u njegovu podmetanju u kasnim noćnim satima sudjelovalo ukupno pet mlađih osoba koje su zarad »Tik-Tok izazova« upaljačem zapalile karton i papire koji su se nalazili u uredima na petnaestom katu. Iako razmjerno »mlada«, izgrađena je 1972., Zagrepčani su bili ponosni na šesnaestokatnu zgradu bivšeg *Vjesnika* i doživljavali su je kao jedan od gradskih simbola.

FOTO: Kristijan Takač / RTV

Dvanaestog veljače ove godine za najveći dio Subotičana jedna od prvih vijesti toga jutra bila je da je negdje oko pet sati ujutro izbio požar u restoranu *Mala gostiona* na Paliću i da su ga vatrogasci nakon dvosatne borbe s vatrom uspjeli ugasiti. Iste večeri o požaru u *Maloj gostioni*, koja je gotovo sva izgorjela, izvijestili su mnogi nacionalni i privatni mediji, a u prvim reakcijama ni zamjenik zapovjednika Vatrogasno-spasilačkog bataljuna u Subotici **Srđan Banjanin**, ni predsjednik Skupštine grada **Dániel Gyivánovity**, osim zaprepaštenja i tuge, nisu imali nikakve informacije, dok je zamjenik direktora poduzeća *Elite Palić* **Petar Stojanac** za Radio-televiziju Srbije izjavio da čekaju okončanje očevida i krenu u popravak »jer bez *Male gostione* nema turizma na Paliću«. Samo dan kasnije, dakle 13. veljače, dobar dio medija objavio je informaciju Osnovnog javnog tužiteljstva u Subotici da – nakon očevida koji je na mjestu događaja proveo javni

tužitelj, u suradnji s pripadnicima subotičke policije i Sektora za izvanredne situacije – »postoje osnovi sumnje da je do paljenja objekta došlo namjerno, radnjom izvršenja za sada N. N. osoba«. Kao i Zagrepčani na *Vjesnik*, i Subotičani su na *Malu gostionu* i ponosni i emotivno vezani, ma sigurno i nekoliko puta više (ako su ponos i slične emotivne kategorije uopće mjerljivi), jer je ovaj objekt star 174 godine, preživio i Prvi i Drugi svjetski rat, plus NATO bombardiranje u neposrednoj blizini; jer skoro da nema Subotičanina i Palićanina koji dio svog vremena makar jednom nije proveo u ovom restoranu i još svašta nježnog i osjećajnog bi se na ovu temu dalo napisati.

Sličnosti između zagrebačkog i paličkog slučaja i više su nego velike: izgorjeli su neformalni simboli ovih gradova, građani su bili ponosni na njih i voljeli su ih, ali...

Ali, dok u slučaju *Vjesnika* javnost vrlo brzo biva obaviještena i o tome kako je do požara došlo i tko je za njega odgovoran, u slučaju *Male gostione* imamo još brže utvrđenu sumnju Osnovnog javnog tužiteljstva da je do vatre u njoj došlo iz istih razloga i... I, evo do 18. veljače ujutro nijedne nove informacije: niti kako je do požara došlo, a još manje o tome tko je (ili tko su) N. N. osoba (ili osobe). Laik poput doljepotpisanoga, a vjerojatno i na desetke tisuća Subotičana i Palićana, samo ako usporede ova dva slučaja zapitat će se kako je u prvom slučaju moguće da se osnovne informacije utvrde u vrlo kratkom roku dok drugi neodoljivo podsjeća na milijun puta čuvenu prostu rečenicu »istraga je u toku«, koja u sadašnjem vremenu ima funkciju budućeg zaborava. Naravno, i prije no što je Osnovno javno tužiteljstvo izašlo u javnost s priopćenjem o sumnji da je požar namjerno podmetnut iste te komentare mogli ste čuti (i pročitati) od najvećeg broja Subotičana.

U situacijama kada građani u Beogradu, Novom Sadu i drugim gradovima svojim tijelima brane zauzimanje javnih površina i nelegalnu gradnju, sukobljavajući se pri tomu i s maskirnim »zaštitarima« i s policijom koja ih štiti, šutnja koja je nastala nakon »postojanja osnova sumnje« i »istraga je u toku« znače gotovo pa isto. Zapravo, znače štošta, a to kod nas često znači – ništa.

»Što će dalje biti, vrijeme će pokazati«, kao jedna od najotrcanijih novinarskih fraza u nedostatku ičega pametnijeg za donošenje zaključka, ovoga je puta – bar za sada tako djeluje – spasonosni lijek za znatiželjne. Ako, naime, uskoro vidite da se gradi još starija i ljepša *Mala gostiona* – a pri tomu ne stigne nijedno novo priopćenje Osnovnog javnog tužiteljstva u Subotici u kom će stajati tko je, kako i zašto podmetnuo požar – znajte da inicijali N. N. u prijevodu s latinskog na hrvatski znači »no-no«.

Z. R.

Poznata pokladna manifestacija

Mačkare u Golubincima usprkos vremenskim neprilikama

Iako su vremenske prilike ove godine poremetile planove organizatora, golubinačke *Mačkare* nisu izostale, te su održane u izmijenjenim okolnostima. Umjesto tradicionalne povorke ulicama sela, skupine su se u nedjelju predstavile na programu u Osnovnoj školi 23. oktobar, ali duh manifestacije ostao je isti – vedar, razigran i posvećen očuvanju tradicije. Kontinuitet, zajedništvo i

grupa koje su došle da nas posjete. Bez obzira na sve, nama je važno da nastavimo tradiciju koju smo započeli. Ujutro smo bili pod stresom, ali dobro raspoloženje i dobra atmosfera vraćaju se ponovno i neće nedostajati ništa od onoga što je bilo prethodnih godina. Nastavljamo s tradicijskim druženjem uz kuhano vino, kobasice, čaj, salenjake i sve ostalo što je prethodnih godina obilježavalo golubinačke *Mačkare*«, ističe Naglič.

A gostujuće skupine došle su s različitih strana.

»I dalje su tu naše velike grupe iz Leskovca i Šapca, koje su također članovi Federacije europskih karnevalskih gradova, a ove godine su nam se prvi put pridružili članovi KUD-a *Zora* iz Piškorevaca, koji su došli u velikom broju, s obzirom na to da smo mi bili njihovi gosti na Đakovačkim Bušarima. Također, tu su grupe iz Surčina, Šida, Petrovaradina, tako da držimo isti broj kao prethodnih godina, a to je između 200 i 250 sudionika«, rekla je Naglič.

Golubinačke *Mačkare* član su Federacije europskih karnevalskih gradova.

»Ove godine vrijeme nam nije išlo na ruku, ali opet ćemo nekako u

ustrajnost pokazali su se važnijima od same forme, pa su se *Mačkare* i ove godine okupile, potvrdile prijateljstva s drugim karnevalskim skupinama i još jednom podsjetile koliko ova manifestacija znači lokalnoj zajednici. Inače, *Mačkare* su započele dan ranije – pokladnim jahanjem.

Manifestaciju organizira HKPD *Tomislav* iz Golubinaca. Predsjednica udruge **Anita Naglič** ističe važnost činjenice da su *Mačkare* održale kontinuitet.

»Od 2009., kada smo prvi put izašli na ulice, pa sve do sada, ovo je prva godina da nismo mogli održati karneval onako kako smo zamislili. Usprkos tome, i dalje postoji veliki broj

sklopu škole održati našu manifestaciju kako bi naši gosti mogli pokazati svoje maske. Ulaskom u Federaciju europskih karnevalskih gradova stajemo uz rame velikim prestižnim svjetskim karnevalima. Općina Stara Pazova je prepoznala i uvrstila našu manifestaciju u one od opšteg značaja i svake godine nam osiguraju sredstva za organiziranje kako bismo zadržali visok nivo. Nadamo se kako će manifestacija dobiti još više sponzora i tako postati turistički vidljivija. Mnogo nam je lakše organizirati *Mačkare* od kako smo ušli u Federaciju jer nas oni podržavaju i samim tim dobijamo na ozbiljnosti. S druge strane, trudimo se zadržati etno duh karnevala gdje svim sudionicima i posjetiteljima nudimo tradicijsku hranu i kuhano vino», rekao je **Vlada Čaćić**.

Ivan Ušumović

Krafnijada u Petrovaradinu

HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina organiziralo je posljednjega pokladnog četvrtka druženje svojih članova uz krafne, one prave, s džemom od marelice, koje su napravile članice *Jelačića*. Druženje je upriličeno u vjeronaučnoj dvorani župe Uzvišenja sv. Križa. Od kada je obnovljeno, gošćenje i zabava uz krafne privlači sve veći broj Petrovaradinaca, Novosađana i žitelja Srijemske Kamenice. Nakon pozdrava koji je uputio predsjednik *Jelačića* **Mirko Turšić**, nagovor je uputio i mjesni župnik mons. **Eduard Španović**. Petrovaradinska *Krafnijada* bila je obogaćena zvucima mladih tamburaša *Jelačića*.

M. T.

Maskenbal u Rumi

HKPD *Matija Gubec* iz Rume organiziralo je u nedjelju, 15. veljače, maskenbal, ta mošnji običaj okupljanja i zabave u pokladno vrijeme. Članovi udruge i njihovi gosti, od djece do starijih, odjeveni u kostime, okupili su se u prostorijama Društva. Po običaju, izabrane su i najuspjelije maske, iako su, kako kažu, svi pobjednici, jer je cilj maškara njegovanje tradicije i druženje.

H. R.

Prelo u Somboru

Večer pjesme, običaja i ponosa

»Želim vam da i dalje čuvate vašu tradiciju i običaje, kao što to činite već 90 godina. Budimo partneri, družimo se, surađujemo, otvarajmo nove mogućnosti. Osječko-baranjska županija pokazala je da je partner i prijatelj bačkih Hrvata«, kazao je Ivanović.

U svom pozdravnom govoru predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** najavila je da će uskoro početi radovi na rekonstrukciji Hrvatskog doma, koji je jedna od sedam »malih matica« koje će biti izgrađene iz projekta Vlade Hrvatske »Sagradi mlin gdje je voda«.

»Za mjesec dana službeno će početi radovi i, ako da Bog, dom će do kraja godine zasjati u novom ruhu«, kazala je predsjednica HNV-a.

Ona se osvrnula i na natječaj za poljoprivrednike na koji je aplicirao i veliki broj poljoprivrednika iz Sombora. Vojnić je kazala da je podnijeto tri puta više prijava nego što se očekivalo i, kako se očekuje, sredstva će biti poduplana. Ona je najavila i socijalni program za pripadnike hrvatske zajednice.

U Hrvatskom domu u Somboru 14. veljače je održano 92. *Veliko bunjevačko-šokačko prelo*. U punoj dvorani okupili su se gosti iz Sombora, okolnih

salaša, Subotice, Lemeša, Monoštora, Berega, Male Bosne, Tavankuta, Bajmaka...

Prelo je običaj koji se iz obitelji preselio u *Miroljub*, kasnije *Nazor*. Ovaj običaj opstao je i danas, kao i tradicija da se prelo u Hrvatskom domu u Somboru održava posljednje subote prije *Čiste sride*. Nije na salašima bilo samo prela već i igranki. Kako je to nekad bilo pokazali su članovi folklorne sekcije HKUD-a *Vladimir Nazor*.

Za prelo je tiskan i novi broj *Miroljuba*, časopisa koji HKUD *Vladimir Nazor* u kontinuitetu tiska od 1998. godine. Zamjenik županice Osječko-baranjske županije **Goran Ivanović** pozdravio je sve prisutne i kazao da *Nazor* u Osječko-baranjskoj županiji ima iskrenog prijatelja i suradnika.

Među uzvanicima na prelu bio je i **Pavo Delija** iz Udruge lađara Neretve. Udruga je to koja podupire sudjelovanje *Nazorove* veslačke ekipe *Salašari somborski* na *Maratonu lađa* na Neretvi.

»Mogu reći da su *Salašari somborski* u dolini Neretve već domaća ekipa. Brojni su, mladi su i tko zna možda dođete na *Maraton lađa* i s dvije ekipe. Na *Maratonu* sudjeluje oko 600 veslača, velika je to organizacija, ali vi to dobro znate. Trudit ćemo se i ubuduće davati potporu *Salašarima somborskim*, kako bismo im olakšali dolazak na *Maraton lađa*«, kazao je Delija.

Ovo je godina u kojoj HKUD *Vladimir Nazor* obilježava 90. obljetnicu.

»Cijela 2026. godina bit će u znaku te obljetnice. Udruga smo koja se može

Ruže iz Subotice.

Z. V.

Za 90. obljetnicu *Nazora* zahvalnica Grada Sombora

Grad Sombor obilježio je Dan grada, 17. veljače, koji se slavi u znak sjećanja na 17. veljače 1749. godine kada je Sombor dobio status slobodnog kraljevskog grada.

Dan grada obilježen je svečanom akademijom *Sombor 1476. – 2026. – od sombrske tvrđavice do grada obrazovanja, sporta, turizma, kulture i prometne infrastrukture*.

Uz Povelju Grada Sombora uručene su zahvalnice, a među dobitnicima je i HKUD *Vladimir Nazor*. Kako se navodi u obrazloženju, zahvalnica je *Nazoru* uručena u povodu 90 godina od osnivanja i za doprinos očuvanju i njegovanju muktikulturalnosti u Somboru kroz običaje, igru i pjesmu. Zahvalnicu je primio predsjednik HKUD-a *Vladimir Nazor Tomica Vuković*.

Status slobodnoga kraljevskog grada Sombor je dobio godinu dana poslije Novog Sada, a 30 godina prije Subotice. Svoju slobodu Somborci su platili 150.000 rajnskih forinti. Značajnu ulogu u elibertaciji imali su i somborski Hrvati Bunjevci.

Z. V.

Pokladna manifestacija u nošnji

Prelo sićanja – sadašnjost koja se čuva

Posljednja nedjelja pred korizmu već 16 godina rezervirana je za posljednju pokladnu manifestaciju – *Prelo sićanja*. Tako je bilo i ove godine, 15. veljače, kada su se sudionici prela, odjeveni u svečanu zimsku bunjevačku nošnju okupili u središtu Subotice, kod spomenika Presvetog Trojstva, te se potom uputili na svetu misu u franjevačku crkvu sv. Mihovila Arkandela. Misno slavlje predvodio je gvardijan subotičkog samostana fra **Ivan Miklenić** u zajedništvu s predsjednikom Katoličkog društva *Ivan Antunović* vlč. **Josipom Štefkovićem** i vlč. dr. **Ivicom Ivankovićem Radakom**.

Nakon mise slavlje je nastavljeno u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, gdje je više od stotinu sudionika nastavilo druženje uz tamburaše, igru (ples), kartanje, vino i neizostavnu pokladnu deliciju – *fanke*.

Ovogodišnje prelo otvorio je fra Ivan Miklenić.

»Možete i smijete biti večeras ponosni, i ne samo večeras, na ovaj lijepi broj mladića i djevojaka odjevenih u bunjevačku nošnju, jer su oni garancija da su dio vas, da cijene svoje pretke i da znaju što su. Da cijene svoju vjeru, ono

što su po krštenju primili i prihvatili. Da čuvaju ono što su stari ostavili i da se ne srame to obući. Ovo prelo je među posljednjima i svojevrsna točka na i. Ono je posebno jer ima puno simbolike, povezuje naš život. Ono je svjedočanstvo vjere i identiteta, podsjetnik da vjerujemo u Boga jer ste i sami došli u najstariji hram Božji u Subotici, u našu staru crkvu sv. Mihovila gdje nas je dočekala kraljica Hrvata, okrunjena krunom od slame s bačke ravnice. Često sam ranije znao reći staru floskulu – vi ste naša budućnost, a onda mi jedan čovjek rekao: 'Pater, nismo mi budućnost, mi smo sadašnjost, a bez sadaš-

Za godišnjicu blagoslova darovanog kipa Majke Božje Bistričke, odnosno za ovogodišnje *Prelo sićanja* Nebeska Majka je dobila krunu od slame, koju je po uzoru na starohrvatsku krunu sličnu onoj u Mariji Bistrici, izradila slamarka **Jozefina Skenderović**. Prošle godine Gospa je odjevena u bunjevačku nošnju, koju su izradile **Ružica Kozma** i **Nada Sudarević**, a sada je dobila još jedan simbol ovdašnjeg življa. Kip se nalazi u staklenoj vitrini s

lijeve strane od ulaza u franjevačku crkvu u Subotici.

njosti nema niti budućnosti'. Ovako odjeveni vi ste sadašnjost koja gradi budućnost«, poručio je fra Ivan.

Okupljene sudionike u ime organizatora pozdravili su predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin** koji je zahvalio na svjedočanstvu i istaknuo kako je ponosan na bunjevački rod, koji nas sve čini dostojanstvenima i onda kada se slavi, te predsjednik KD-a *Ivan Antunović* preč. **Josip Štefković** koji je naglasio kako je ovo prelo vrlo zapaženo u javnosti, ali je uvijek interesantno i sudionicima, što dokazuje i broj prisutnih.

Domaćini su pozdravili sve okupljene, a napose goste ovogodišnjeg

prela – članove HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega koji su došli odjeveni u svoju svečanu šokačku zimsku nošnju.

Gosti iz Berega nisu na ovome prelu prvi puta, ali kako je rekao predsjednik HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* **Milorad Stojnić**:

»Bila je ovo večer ispunjena tradicijom, *virom* i zajedništvom. *Prelo sićanja* nas je još jednom *podštitilo* 'ko smo i odakle dolazimo. I još bi samo dodao da smo ovdje stvarno *lipo* dočekani, onako srcem«.

Ovogodišnje prelo prokomentirali smo i s čovjekom koji svih 16 godina radi na njegovoj pripremi i organizaciji **Ivanom Piukovićem**.

»Evo nas na 16. *Prelu sićanja*. Moram priznati da je ove godine bilo bojazni zbog kiše i vremenskih uvjeta, jer ipak je nošnja u pitanju i nitko ne voli da ona kisne. No, kada sam u crkvi vidio koliko je ljudi došlo, srce mi je bilo puno. To svjedoči da ljudi ovo vole. Raduje me da se šiva nova nošnja, takvih ima i danas. Značajan fundus stare nošnje koje su originalni imamo i mi pojedinci u svojim privatnim kolekcijama, a imamo je i u HKC-u *Bunjevačko kolo*, ali ona je trošna i čuva se za pokazati, i sve manje se može odijevati. Iz tog razloga se moraju šivati nove nošnje, i hvala Bogu imamo gospođe koje su u tome jako uspješne. Ono što se da primijetiti jeste da mladi ljudi kombiniraju nošnju, nisu uvijek u kompletima, nego se kombinira s maramom, gornjim ili donjim dijelom nošnje. Kombinira se i uz to se vodi računa što se i kako oblači. Posebno mi je drago da su gosti iz Berega došli, i *lipo* se spremili, podičili su i sebe i nas«, kaže Piuković.

Ovo, 16. *Prelo sićanja* bit će upamćeno kao jedno od posjećenijih prela, ali i po velikom broju mladih, što dokazuje i ono što je fra Ivan rekao: »Možemo imati budućnost jedino ako imamo sadašnjost«.

Ž. V.

Pokladna zabava – *Prelo mladeži*

Baština u rukama mladih

Prelo mladeži održano 13. veljače u dvorani *Dukat* u Subotici u organizaciji UG-a *Hrvatski Majur*, okupilo je 240 mladih iz Subotice i okolice, te iz Monoštora, Lemeša, Petrovaradina, Golubinaca, Surčina i Slankamena. Sve njih, kao i nekad, tijekom večeri zabavljali su tamburaši – ansambl *Ruže*.

Kako je rekao predsjednik UG-a *Hrvatski Majur* **Ninoslav Radak**, ovo je 16. *Prelo mladeži* koje je u svom postojanju imalo manje prekide. On je u pozdravnom govoru istaknuo kako mu je osobito drago jer je sve više mladih na ovome prelu i to iz raznih mjesta, što je zalog budućnosti i zajedništva. Kako je rekao, jako je važno čuvati tradiciju jer tu je i identitet našeg naroda.

Na početku večeri sudionike je pozdravila i *Prelo mladeži* otvorila predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić**, koja je zahvalila organizatorima što ne posustaju u organiziranju ovakvih manifestacija, kao i svima koji su došli.

»Hvala vam što volite doći na prelo, što čuvate svoje običaje. Onaj koji čuva svoje običaje može biti privlačan i drugima. Čuvajte naše običaje, naše riči, poput *fanka*,

a ne krofne. *Divanite*, čuvajte ikavicu, volite svoju nošnju, prelo, običaje. Mi iz Hrvatskog nacionalnog vijeća uvijek ćemo vam pomoći, kao i do sada. Dođite, budite aktivni. Ove godine biramo novi saziv HNV-a, pa se uključite. Svi koji ste punoljetni upišite se u poseban popis birača da imate pravo izabrati, da vi budete ti koji će našu zajednicu dalje voditi«, poručila je Vojnić.

Kako je pojasnio Ninoslav Radak, ovo prelo je prijašnjih godina organizirao Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (DSHV), te se kasnije organizaciji priključila i Udruga građana *Hrvatski Majur*, da bi posljednjih godina sami organizirali ovu pokladnu zabavu.

»Kada sam preuzeo organizaciju *Prelo mladeži* prije četiri-pet godina, imali smo 130 mladih na ovome prelu, a sada je skoro duplo. To me veseli i

to je ono što gradimo za budućnost. Htjeli smo mladima pružiti zabavu kakvu oni žele, ali ipak da sačuvamo i tradiciju, tako da su tu tamburaši i *krumpirača* i *fanki*, a uspjeli smo organizirati i tombolu, te osigurati preko 70 nagrada«, navodi Radak i dodaje kako tijekom godine ova Udruga organizira i *Gastro fest* i sportski dan, kao i nekoliko radionica.

Održavanje *Prela mladeži* financijski su pomogli Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Hrvatsko nacionalno vijeće.

»Ovo mi je treći ili četvrti puta da dolazim na *Prelu mladeži* i dolazim najviše zbog društva i ljudi s kojima se ovdje sretnem. Uvijek je dobro druženje i glazba. Mislim da je većina mladih ovdje baš radi toga što sviraju tamburaši, koje inače i nemamo gdje slušati. Drago mi je da nas ima ovoliko i otkad ja dolazim, ovo je najveći broj prisutnih«, kaže **Mila Kujundžić**.

»Prvi puta smo na *Prelu mladeži* i čini mi se da će biti interesantno, i dobra zabava. Drago mi je da ima puno mladih. Odgovara nam i glazba, zapravo to je jedan od razloga i zašto smo došli, jer nemamo baš gdje slušati tamburaše. Koliko vidim, ima i naših vršnjaka, pa je ovo sjajna prilika i da se upoznamo i sprijateljimo, a sve uz dobar provod«, priča **Luka Marijanović** iz Monoštora.

Ove godine su na *Prelu mladeži* bili i Srijemci.

»Počastvovani smo što i mi iz Srijema možemo biti prisutni među toliko naših mladih gdje svi skupa svjedočimo da nas ima. Ujedno, ovo je mjesto gdje se učvršćuju prijateljstva, ali i stvaraju nova, pa tko zna gdje će nas i kada životne okolnosti povezati. Iz Srijema je došlo nas 15, jer su i kod nas pripreme za naše lokalne pokladne manifestacije, ali mislim da je bitno da i mi iz Srijema dođemo i tako ujedno svjedočimo da i kod nas ima mladih ljudi željnih ovakvog druženja, gdje se možemo još bolje povezati«, kaže **Darko Peka** iz Novog Slankamena.

Lucija Horvatski, koja je na prvoj godini studija u Zagrebu, te je odnedavno i članica Savjeta mladih za Hrvate izvan Hrvatske, bila je među brojnim mladima na prelu.

»Moram priznati da mi se nekako sve promijenilo od kada sam studentica i nisam stalno u Subotici. Svaka prilika mi je draga i puno je emotivnija nego ranije. Ovogodišnje prelo vidim i kao priliku za susret i okupljanje nas mladih, osobito nas studenata koji smo se razili na sve strane, pa je ovo mjesto gdje se svi rado okupimo i sretnemo. Prava prilika za druženje, ali i zabavu. Mislim da su ovakvi susreti mladih, gdje dolaze i mladi iz drugih mjesta izuzetno značajni jer nemamo priliku često se vidjeti, dobro se zabaviti, te ujedno i sačuvati svoje običaje.«

Mlade, i samu večeru blagoslovio je fra **Bernard Barbarić**, a prelu je nazočio i upravitelj fondacije *Antun Gustav Matoš* iz Beograda **Marin Piuković**.

Ž. V.

Foto: Goran Majlat

Petrovaradinski karneval

Šarenilo kostima i maski

HKPD *Jelačić* i *Petrovaradin media* organizirali su u subotu, 14. veljače, Petrovaradinski karneval koji je okupio oko stotinu sudionika različitih generacija. Karnevalska povorka kretala se od ulaza u Molinarijev park do prostorija Dobrovoljnog vatrogasnog društva Petrovaradin, gdje su se kostimirane i maskirane skupine predstavile. Na čelu povorke bio je fijaker u kojem je, skupa s dvije male »princeze«, sjedila »kraljica« karnevala **Martina Ursić**.

Osim petrovaradinskih domaćina, sudjelovali su članovi HKPD-a *Tomislav* iz Golubinaca, HKUPD-a *Stanislav*

Prepek iz Novog Sada, Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina, DVD-a Petrovaradin i Srpsko-češkog udruženja *Beseda Petrovaradin*. Za glazbeni dio programa bili su zaduženi tamburaši HKPD-a *Jelačić*.

Ističući značaj pokladnih okupljanja, sudionike je na početku programa u dvorištu DVD-a pozdravio predsjednik HKPD-a *Jelačić* **Mirko Turšić**.

»Mislim da smo priredili jedan lijep događaj. Svih sedam skupina bile su zanimljive na svoj način, publika ih je toplo prihvatila. Želimo da ovaj karneval zaživi u mnogo većem opsegu, kao turistička

atrakcija od značaja za Petrovaradin i Novi Sad«, izjavio je za medije Mirko Turšić.

Podsjetimo, pokladni karneval u Petrovaradinu ima dugu tradiciju, a organizirano se priređivao od tridesetih godina 20. stoljeća. Nakon osam desetljeća stanke manifestacija je obnovljena 2023. godine.

Među brojnim sudionicima susreli smo i skupinu iz Surčina.

»Prvi put smo na Petrovaradinskom karnevalu, a redovito sudjelujemo na golubinačkim *Mačkarama*. Nas je došlo sedmero, obukli smo se kao pčelice. Kostim je jednostavan, najteže je bilo izraditi krila«, kaže **Nikola Gašpar**.

Održavanje Petrovaradinskog karnevala podržali su Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Grad Novi Sad.

D. B. P.

Pokladni maskenbal u Slankamenu

HKPD *Stjepan Radić* iz Novog Slankamena organiziralo je u nedjelju, 15. veljače, pokladni maskenbal. Nakon nekoliko godina stanke nova uprava Društva obnovila je i ovu tradiciju.

»Veliki broj maskirane djece, omladine i starijih mještana, ali i gostiju iz okolnih mjesta rado se odazvao pozivu našeg Društva. Dvorana je bila ispunjena šarenilom kostima i dobrom energijom. Svaka maska bila je posebna na svoj način, a trud i maštovitost sudionika dodatno su uljepšali ovu pokladnu večer. Ovim maskenbalom još jednom smo pokazali koliko su poklade više od običnog veselja – one su prilika da se okupimo, njegujemo tradiciju i potvrdimo snagu zajedništva koje krase naše Društvo i naš Dom«, navode u Društvu.

Za sve prisutne bila je organizirana i tombola.

H. R.

Jedinstven pokladni običaj u Plavni

Uz pjesmu, buku i zvuk zvona ulicama Plavne u utorak popodne, dan prije početka korizme, prošla je povorka djece obučena u odrpane nošnje i maske na licima. To su *gadne tute*, jedinstven običaj koji se još uvijek čuva u selu Plavna. *Gadne tute* jurile su djeću po ulicama i svakoga koga su sustigli namazali su po licu karminom, a nekada se to radilo pepelom.

Nekada je ovaj pokladni običaj započinjao u nedjelju prije *Čiste sride* kada su se djevojke oblačile u najsvečaniju nošnju i tako odlazile na misu. Bile su to *lippe tute*. Poslije mise i ručka organizirana je igranka, a nekada je u Plavni bilo pet mjesta na kojima su se mladi skupljali na igrankama. To su *lippe tute*.

Narednog dana i u utorak, prije *Čiste sride* selom su išle *gadne tute*.

»Nekada su *gadne tute* bili samo momci i mladi oženjeni muškarci. Bilo ih je 30-40 u povorci. Oblačili su se u što lošiju nošnju, na glavi su imali maske od krpa, marama, čarapa. Nosili su zvona i stare korove metle, vijali su djecu, koja su bježala i vikala: 'Tute, tute banine, za komadić slanine'. Kada bi stigli djecu, garavili su ih po licu. Znalo se u koje kuće su išli, tamo su ih dočekivali domaćini koji su pripremili posluž enje, kobasice, meso, krafne, domaće vino i rakiju. Puno kuća je bilo koje su ih primale. Na kraju su išli do naselja koji se zvao Dudara i tamo su se uz svirce veselili. Tako je bilo prije pedesetak godina«, kaže **Jasna Oto**.

»Momci su se spremali kod kuće, sastajali su se u nečijoj kući i tako kretali. Bez obzira na to koliko ih je bilo, nisu išli u više grupa, već uvijek u jednoj grupi. Nekada su išli konjima i kolima, ako je bilo snijega konji su vukli saonice«, prisjeća se **Zora Komaromi** vremena kada su njeni sinovi bili *gadne tute*.

»Bježali smo iz škole da bi nas vijale *gadne tute*. Nekada je kiša padala, ulice su bile pune blata, ali nama to nije smetalo«, kaže **Danka Andrić**, prisjećajući se sredine 90-ih godina.

Ovaj običaj u Plavni živi i danas zahvaljujući HKPD-u *Matoš*.

»Uspjeli smo okupiti oko dvadesetoro djece. Obučeni su u nošnju, s maskama na licu, sve je dozvoljeno, pa su dječaci u ženskoj nošnji, a djevojčice u muškoj«, kaže **Evica Bartulović** iz HKPD-a *Matoš*, koja se prvi puta s *tutama* susrela 1986. godine kao mlada snaha u Plavni.

Na kraju ophoda sela *gadne tute* okupile su se u žuonom uredu crkve sv. Jakova. Druženje je završeno pokapanjem bege(ša) uz komične scene sahranjivanja i oplakivanja bege(ša).

Z. V.

Solistički koncert Alena Kopunovića Legetina

Zvuk orgulja u srcu katedrale

Hrvatski orguljaš, zborovođa i skladatelj **Alen Kopunović Legetin**, rodom iz Subotice, održao je nakon 20 godina solistički koncert u svom rodnom gradu, u subotu, 14. veljače, u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske. U proteklom periodu dolazio je u Suboticu svirati mise, te u nekim sastavima, a nakon ovog nastupa izrazio je veliku sreću zbog velike posjećenosti.

»Kada sam izašao na scenu odnosno ispred oltara gdje su bile orgulje, bio sam doslovno ganut kad sam vidio da je katedrala puna. Tako da mogu biti najsretniji čovjek. U svijetu glazbe nemamo dodjelu Oskara, ali kada sam vidio koliko ima publike, osjećao sam kao da sam u Subotici dobio Oskara. To je moj dojam i to je moja sreća«, istaknuo je on.

Što se tiče programa, uvijek ga, kako kaže, voli posložiti da ima neku priču te povezanost s mjestom gdje nastupa.

»Kada je Subotica u pitanju, **Albe Vidaković** je naš najpoznatiji skladatelj i naravno da je prva skladba bila njegova. Potom je za mali odmor bila skladba **Marie Theresie von Paradis**, slijepe učenice **Mozarta** koja je svirala klavir, a nakon toga su bile dvije skladbe **Johanna Sebastiana Bacha** koji je kralj za orgulje. Za kraj je bila Sonata na Psalam 94 **Juliusa Reubkea**, opsežno, monumentalno djelo **Lisztovog** đaka, to je jedno snažno djelo koje volim često svirati gdje god su orgulje dobre da se to može dobro ispratiti.«

O orguljama na kojima je svirao te o najboljem registru kraljice instrumenata Alen Kopunović Legetin kaže:

»Svirao sam sada na elektronskim orguljama, što je danas postala moda, znači orgulje bez cijevi, ali je na njih nasnimljen elektronski zvuk pravih orgulja, a katedrala je fantastična, barokna, tako da orgulje u njoj zvuče kao da su prave, a ne elektronske. Velike su, tri manuale, ima mogućnosti, tako da sam mogao svirati što sam htio. Neki kažu da je najbolji registar orgulja crkva u kojoj se one nalaze. Ako je crkva dobro akustična, a naša katedrala je izvrsna, onda i orgulje same po sebi zvuče dobro. Orgulje su uvijek građene za određeni prostor, tako da su jedinstvene i trebaju se sklapati s prostorom u kojem su sagrađene. U tom smislu nemam nešto što posebno volim svirati, svake su drukčije i svake imaju neku svoju posebnu osobnost«.

Alen je ovom prigodom izdvojio i lijep doček domaćina – katedralnog župnika **Dragana Muharema**:

»Na početku me je župnik jako lijepo pozdravio, a jednom mi je priznao da je kao mali, gledajući mene, zavolio orgulje pa ih je i sam počeo svirati. Drago mi je da svojom svirkom mogu utjecati na neke da zavole instrument i da počnu svirati orgulje«, naveo je on te dodao kako je dobio poziv da svira na svečanoj sv. misi za ovogodišnju *Dužijancu* u Subotici.

Alen Kopunović Legetin je glazbeno školovanje završio u Subotici, a diplomirao na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu (1997.) u klasi prof. **Ljerkę Očić**; dobitnik je Rektorove nagrade. Usavršavao se na sveučilištu *Mozarteum* u Salzburgu (1998./99.) te na Papinskom institutu za crkvenu glazbu u Rimu (2004./05.).

Sklada liturgijsku i duhovnu glazbu (mise, moteti, psalmi), surađuje kao korepetitor i komorni glazbenik te aranžira za klape. Dobitnik je *Antušove nagrade*, Godišnje nagrade Grada Požege i Povelje zbora *Cantores sancti Marci*. Član je Hrvatskog društva glazbenih umjetnika, trenutno je freelancer, svira na koncertima i gdje ga pozovu. Živi u Zagrebu.

I. Petrekanić Sić

Surčinske mačkare

Hrvati u Surčinu organizirali su svoju pokladnu manifestaciju – *mačkare*. U Hrvatskoj čitaonici *Fischer* u utorak, 17. veljače, okupili su se stari i novi članovi udruge svih generacija.

»Oživjeli smo naš stari običaj poklada uz krafne, tom-bolu i dobro raspoloženje. Maske su bile maštovite«, poručuju iz *Fischera*.

H. R.

Pokladni običaji u Starčevu

U suradnji župljana, župnog vijeća i Udruge banatskih Hrvata, uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, i ove je godine u Starčevu nastavljena bogata tradicija pokladnih okupljanja.

Nedjelja je, prema običaju, bila posvećena najmlađima – mališani su se maskirani uputili u ophod selom, tjerajući zimu i zle sile, kako se to činilo od davnina. Stariji

su im pritom prenosili običaje te ih darivali slatkišima i *šprickrofnama*, nekada neizostavnom pokladnom poslasticom u Starčevu.

Naslijeđe i običaji Hrvata u Banatu posebno su oživjeli na pokladni utorak, kada su glavnu riječ vodili članovi najstarije skupine maškara, poznati kao *didovi*. Oni s posebnom predanošću njeguju i čuvaju višestoljetnu baštinu koju su njihovi preci donijeli u Banat iz svojega zavičaja.

A. G.

Proslava Dana OŠ *Matko Vuković* u Subotici

U znaku višejezičnosti i uspjeha

Dan Osnovne škole *Matko Vuković* u Subotici obilježen je prošloga petka, 13. veljače, svečanim programom kojim su učenici kroz pjesmu, ples i glazbu pokazali koliko je talenata i rada utkano u ovu školu. Program je izveden na srpskom, hrvatskom, romskom i ruskom te bunjevačkom.

Ravnateljica škole **Mirjana Stevanović** ovom je prigodom rekla kako je u rujnu upisano pet prvih odjeljenja – četiri na srpskom i jedan na hrvatskom nastavnom jeziku, te kako ima više učenika nego prošle školske godine.

»Ove školske godine imamo 605 učenika, nastava se provodi na srpskom i hrvatskom jeziku, s tim da imamo djece raznih nacionalnosti, pa se tako u našem dvorištu, osim srpskog i hrvatskog jezika, mogu čuti i makedonski, albanski, ruski, ukrajinski, kineski i bunjevački. Imamo lijepe rezultate, polako se pripremamo za natjecanja, već smo se plasirali na općinsko. Imamo nekoliko projekata, dobili smo solarne panele«, rekla je ona.

Valja podsjetiti i istaknuti da je OŠ *Matko Vuković* prva osnovna škola u Srbiji u kojoj je započeta nastava na hrvatskom jeziku.

»Godine 2002. dobili smo nastavu na hrvatskom jeziku. Od tada do danas ona se provodi u kontinuitetu i svake godine imamo posebno odjeljenje, znači nisu kombinirana, i uspijevamo ih održati od prvog do osmog razreda. To je nešto što nudi mnoge povoljnosti u samom nastavnom procesu, djeca uče i rade u manjim odjeljenjima, ali zaista kvalitetno kao na bilo kom drugom jeziku. Znači, svaki put ističem kako nemamo kombiniranih odjeljenja i to nas preporučuje svake godine kada primamo prvaše i kada govorimo o nastavi na hrvatskom gdje imamo jako dobar nastavni kadar, kao i materijalne i tehničke uvjete koje nudimo«, istaknula je Mirjana Stevanović.

O suradnji i zajedničkim projektima sa školama iz Hrvatske ona kaže:

»Imamo jako lijepu suradnju s Čakovcem, potom s Vukovarem gdje u OŠ *Dragutina Tadijanovića* imaju nastavu na srpskom, kao što je mi imamo na hrvatskom. Radili smo i na zajedničkim projektima, ove godine su oni izostali zbog nekih tehničkih uvjeta, ali se nadamo da ćemo sljedeće godine nastaviti u smislu adaptacije škole, nabave namještaja, kao i unaprjeđivanja nastave u Srbiji i Hrvatskoj«.

Posjetit ćemo ovdje i na dio povijesti ove škole. Zgrada OŠ *Matko Vuković* podignuta je 1892., a od 1962. godine nosi ime **Matka Vukovića**, antifašističkog borca, sindikalnog i stranačkog aktivista iz zajednice bačkih Hrvata. Po sačuvanim upisnicama od 1871. do 1881. godine

saznaje se da se na istom mjestu i ranije nalazila škola. Bila je smještena u prizemnoj zgradi, u narodu zvanoj *Rundovska škola*, po nazivu birtije *Kod rundova*, na čijem je mjestu podignuta početkom XIX. stoljeća. Iz istih izvora gotovo svi učenici su bunjevačke nacionalnosti s materinskim dalmatinskim jezikom, kako su ga tadašnje vlasti nazivale. Nastavni jezik je bio mađarski, a učitelji su se mogli služiti i bunjevačkim kao pomoćnim govorom. Škola je bila četvororazredna i za vrijeme Austrougarske i između dva rata nosi naziv *Kralj Aleksandar*, mada je u narodu poznata kao *Golubova škola* još od početka XX. stoljeća zbog neposredne blizine »golubije« pijace. Reorganizacijom školstva 1950. godine u njoj se osniva osmogodišnja škola br. 3 i pripajaju joj se još dvije osnovne škole *Vašarište* sa srpskohrvatskim i mađarskim nastavnim jezikom.

I. Petrekanić Sič

Obnovljene orgulje u karmelićanskoj crkvi u Somboru

Novi sjaj stogodišnjeg instrumenta

U godini u kojoj se obilježava stoljeće od postavljanja orgulja u crkvi sv. Stjepana Kralja u Somboru, poznatijoj kao karmelićanska crkva, završena je njihova četverogodišnja obnova. Obnovu je na inicijativu Mađarskog nacionalnog vijeća financirala Vlada Mađarske sa 110.000 eura. Orgulje u karmelićanskoj crkvi u Somboru druge su po veličini crkvene orgulje u Srbiji. Veće su samo one u beogradskoj katedrali.

Obnovljene orgulje u srijedu, 11. veljače, blagoslovio je biskup Subotičke biskupije mons. **Franjo Fazekas**.

Zahtjevnog posla na obnovi orgulja koje imaju tri manuala i pedale, ukupno 43 zvučna registra, pomoćne registre, 3.180 svirala ili piskova, kopule (spojnice), valjak za krešendo (pojačavanje zvuka) i žaluzije (papuča za rebrenice, za III. manual) prihvatio se graditelj orgulja **Tibor Apró**.

»Orgulje imaju 3.180 svirala, najkraća je 4 milimetra, a najduža oko 7 metara. Naš posao trajao je četiri godine. Radi se tako da mi dolazimo na lice mjesta, demontiramo orgulje, pakiramo u kutije i u radionici jedan po jedan element restauriramo. Što se ne može restaurirati radi se novi element. U radionici montiramo orgulje, isprobamo, pa ponovo demontiramo i na licu mjesta ponovo sastavljam«, kaže Tibor Apró.

»Ovaj instrument poznajem od ranije. Bio je u vrlo lošem stanju. Drago mi je da je sada obnovljen, što je veoma značajno za kulturu na ovim prostorima. Sada će na repertoaru moći biti i zahtjevnije kompozicije«, kazao je orguljaš **Kornel Vizin** iz Subotice.

Somborska crkva mjesto je održavanja brojnih koncerata tako da je donacija mađarske Vlade za dobrobit svih građana Sombora.

»Za nas je najvažnije opstanak zajednica. Financiramo takve investicije i programe koji omogućavaju Mađarima opstanak u rodnoj zemlji, bilo da je riječ o obrazovanju, kulturi, ekonomiji ili vjeri. I ovdje u Somboru riječ je o jednoj takvoj investiciji, koja će ovdašnjoj mađarskoj i većinskoj zajednici biti na radost«, kazao je državni tajnik Mađarske za nacionalnu politiku **Lóric Nacsá**.

»Danas bi teško bilo naći investitora koji bi ciljano uložio baš u obnovu orgulja. Možda za neke druge stvari da, ali za orgulje teško. Orgulje su posvećene Maloj Tereziji, koja je 1925. godine proglašena blaženom i svetom. Naša bra-

Program uoči obljetnica sluge Božjega oca Gerarda Tome Stantića

U povodu 150. obljetnice rođenja sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas** uputio je svećenicima i vjernicima proglas u kojem, među ostalim, piše:

»Godine 2026. navršava se 150 godina od rođenja sluge Božjega oca Gerarda Tome Stantića u Đurđinu i 70 godina od njegove smrti u Somboru... Te značajne obljetnice želimo kao biskupija obilježiti na svečani način 23. lipnja na mađarskom jeziku, a 24. lipnja na hrvatskom jeziku u somborskom Karmelu u koncelecijaciji više nadbiskupa i biskupa te brojnih svećenika... Radi boljeg upoznavanja njegovog života, misli i djela planiramo u petak, 18. rujna, organizirati znanstveni skup o ocu Gerardu u pastoralnom centru *Augustinianum*. U subotu, 19. rujna, slavit će se svečana biskupska misa s istim nakanama u njegovom rodnom Đurđinu«.

U karmelićanskom samostanu u Somboru 13. veljače sastali su se članovi Organizacijskog odbora kako bi dogovorili različite dijelove programa o čemu će Facebook stranica *O. Gerard Tomo Stantić – sluga Božji* redovito obavještavati javnost.

Kako se prenosi na spomenutoj stranici, ponosni na o. Gerarda, koji je rođenjem i smrću spojio rodno mjesto Đurđin i grad Sombor, vjernici Subotičke biskupije žele dostojanstveno obilježiti ovaj značajan jubilej. O programu su razgovarali prior somborskog karmelićanskog samostana o. **Stjepan Vidak**, vicepostulator kauze o. Gerarda o. **Zlatko Žuvela**, prethodni vicepostulator o. **Mato Miloš**, v. d. ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Josip Bako**, đurđinski župnik preč. **Daniel Katarina Čeliković** i članica uredništva *Glasila o. Gerarda Katarina*

ća tada su uz pomoć tadašnjih građana Sombora uspjeli sakupiti novac da bi sagradili ove orgulje. One su završene 1925., a orgulje su blagoslovljene 14. veljače 1926. godine. Prošle godine proslavili smo 100 godina od proglašenja Male Terezije blaženom i svetom, a sada obilježavamo 100 godina od blagoslova naših orgulja. To može samo dragi Bog tako posložiti«, kazao je prior karmelićanske crkve **Stjepan Vidak**.

Karmelićanska crkva u Somboru jedna je od dobitnica zahvalnice Grada Sombora koje se dodjeljuju u povodu obilježavanja Dana Grada Sombora, koji se slavi 17. veljače. Kako se navodi u obrazloženju, zahvalnica je dodijeljena u povodu obilježavanja 100. obljetnice postavljenja i blagoslova orgulja i doprinosa očuvanju duhovnosti, kulturnog identiteta i vjerske tolerancije.

Z. V.

U organizaciji ove proslave sudjeluju Subotička biskupija, Karmelićanski samostan Sombor u ime Hrvatske karmelske provincije svetog Josipa sa sjedištem u Zagrebu, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Katoličko društvo *Ivan Antunović* i župa sv. Josipa Radnika iz Đurđina.

H. R.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Korizma je milosno vrijeme

Započela je još jedna korizma. No, ona ne treba za nas biti samo još jedna u nizu, nego vrijeme milosti i obraćenja. Ona je za nas još jedna šansa darovana od Boga da mu se vratimo. Na početku korizme čitamo Davidov psalam kojim se on kaje za učinjeni grijeh. Njegovo raskajano srce moli Boga za oprostjenje. Tako nas Davidov primjer upućuje da i sami zauzmemo pred Gospodinom stav grješnika svjesnog svoje grješnosti, koji se iskreno kaje. Vjerski život često prepuštamo formalizmu, tako se, iako nesvjesno, udaljavamo od Boga. Korizma dolazi kao vrijeme koje nas treba zaustaviti u rutini u koju smo zapali i iz nje izbaciti kako bismo mogli zastati, zamisliti se nad sobom, i okrenuti pogled k Bogu, koji nas poziva, koji nas želi u svojoj blizini. Iz tog susreta čovjek spoznaje svoje grješno stanje, spoznaje svoju malenost u odnosu na Svevišnjeg i postaje sposoban kajati se na način na koji je to David učinio. Tada postaje i svjestan veličine Božjeg dara spasenja, veličine Kristove žrtve, te na to ne može više ostati ravnodušan, nego želi prihvatiti taj dar promjenom u načinu svoga života.

Pomiriti se s Bogom

Korizma započinje Pepelnicom. Čovjek se u obredu pepeljenja spominje da je prah i da će se u prah vratiti. No, prah je samo njegovo tijelo, duša mu je stvorena za vječnost. Ali o duši se treba brinuti na ispravan način da ne propadne, jer propast je vječna. Zato je čovjek pozvan da se obrati i vjeruje Evanđelju. Iako olako prelazimo preko riječi koje čujemo dok prah pepela pada na našu glavu, one su poziv i opomena. One prenose ono što Pavao govori Korinćanima: »Dajte, pomirite se s Bogom! ... Evo sad je vrijeme milosno, evo sad je vrijeme spasa!«. (2Kor 5,20c.6,2c)

Pavlov poziv snažno ističe smisao korizmenog vremena. Naše povezi-

vanje s Bogom i prihvaćanje nezaslužnog dara spasenja kreće upravo od pomirenja s njim. No, da bi do toga došlo, čovjek mora shvatiti koliko je grješan i da mu je potrebno Božje oprostjenje.

Često živimo u iluziji o svojoj pravdnosti. Lakše nam je uočiti grijehe drugih, nego priznati sebi da imamo za čega se kajati i tražiti milost oprostjenja od Gospodina. No, dok promatramo Isusovu patnju kroz postaje Križnog puta, postajemo svjesni da je svaki naš osobni grijeh razlog zbog kojega on trpi, a da je naše iskreno kajanje i obraćenje izraz zahvalnosti što zbog nas podnosi toliku žrtvu.

Skrovita pobožnost

Prorok Joel poručuje narodu: »Razderite srca, a ne halje svoje!« (Jl 2,13a), kao što i Isus govori svojim učenicima da moliti, postiti ili činiti dobro treba činiti u skrovitosti (usp. Mt 6,1-6.16-18). To nije tako jer nitko ne treba znati za našu pobožnost i dobrotu, nego da bismo se sačuvali ljudske hvale. Mi nismo pobožni kako bi se to ljudima svidjelo, nego kako bismo se mi svidjeli Bogu. Zato nije važno da netko drugi zna kako ide naše obraćenje, jer je to između nas i Boga. Puno pohvala može nas omesti na našem putu obraćenja, jer čovjek lako postane ohol, te se onda smatra boljim od drugih, a tada više ne ide naprijed, k Bogu, nego se vraća u neobraćeno stanje. Zaboravi koji je smisao njegove pobožnosti i dobrih djela.

Nikada nije bitno ono što je izvana, Bog gleda naše srce. Ako je srce prazno, bez ljubavi, niti jedno naše djelo nema vrijednost pred Gospodinom. A tko iz srca čini dobro, tko ljubi Boga i želi mu se vratiti poslije svakog pada u grijeh, taj će korizmu iskoristiti za još veću blizinu s njim, zahvalan za spasenje koje nam je Isus zavrijedio svojom smrću i uskrsnućem.

Hrvati u Žablju (II.)

Groblja, grobovi i zaborav Hrvata u Žablju

Hrvati su, premda su već više desetljeća žabaljska katolička većina, i unatoč tome što su povijesno prisutni u ovom mjestu, što su katolički duh čuvali župnici Hrvati u proteklih 40 godina, potpuno marginalizirani, djelomično, čini se, i svojom krivnjom

Staro katoličko groblje u Žablju nalazi se na zapadnoj periferiji ovog mjesta, na starom putu za Novi Sad. Neposredno pokraj njega nalazilo se i evangeličko groblje. Žabaljsko katoličko groblje je tužno mjesto rušenja koje, iako je parcela i dalje u vlasništvu Subotičke biskupije, ostaje na periferiji interesa službene Crkve.

Kapela obitelji Bernhard

Na njemu su se od druge polovice XIX. stoljeća do 1945. godine sahranjivali vjernici katolici Nijemci, Mađari i Hrvati. Godine 1940. ovdje je njemačka trgovačka obitelj **Bernhard** završila

gradnju obiteljske kapele s kriptom u kojoj su sahranjeni njezini članovi. Sagrađena je u čast jedinog sina iz ove obitelji koji je u Vrbasu, gdje se školovao, doživio pad pod vlak koji mu je odsjekao obje noge, te je kasnije preminuo. Kapela, posvećena sv. Mihovilu arkanđelu, bila je praktički posljednja katolička sakralna građevina sagrađena u Vojvodini prije II. svjetskog rata.

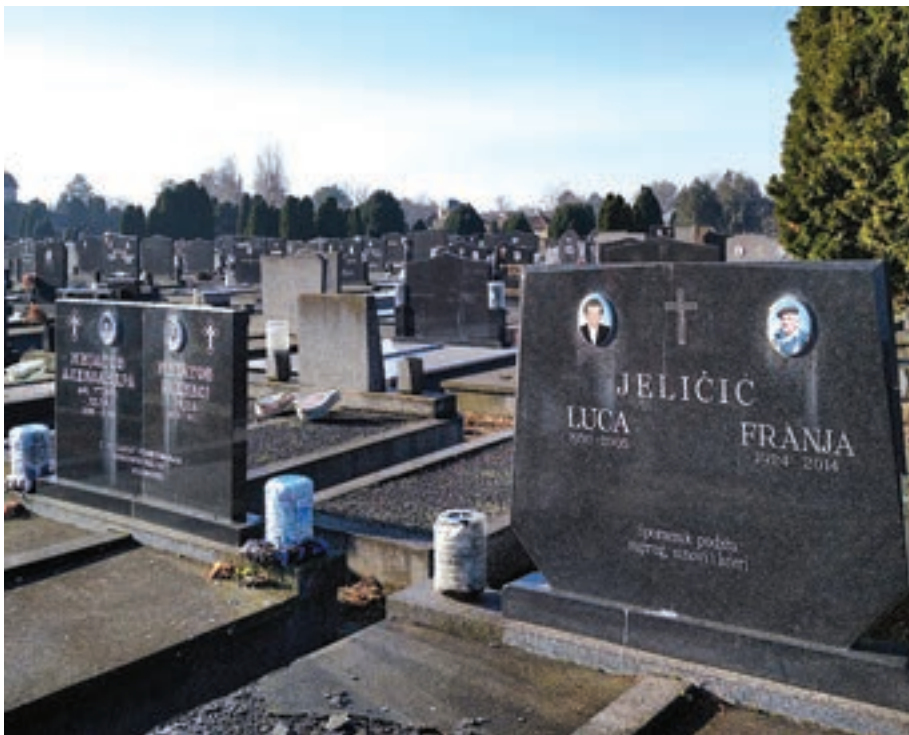
Likvidiranje groblja (poticano, kako tvrde stariji stanovnici Žablja koji su radili na obližnjoj ekonomiji) teklo je nakon pogubljenja stanovnika Žablja, uglavnom Mađara, od strane nove vlasti, koje se dogodilo u studenom 1944. godine, nakon čega su njihova tijela (do sada poznato oko 350) pokopana u tri masovne grobnice. Neki nadgrobni spomenici su srušeni, neki ukradeni pa korišteni kao građevni materijal. Šezdesetih godina XX. stoljeća župnik u Bačkom Gradištu **Sándor Pálincas** došao je služiti misu, no vidio je da kapelu ne može održavati pa je ona kasnije prodana. Nije bila ni potpuno dovršena. Procesi njezine destrukcije započeli su izbacivanjem liješa sina Bernhardovih iz kripe, a onda i ostalih pokopanih

u potrazi za zlatnim predmetima, kako svjedoči jedna nedavno preminula stanovnica Žablja prognana u Bačko Gradište.

I danas stoje temelji srušene kapele, u zaoranoj zemlji vide se ostaci cigala nekadašnje grobareve kuće, a na groblju je nekoliko desetaka ostataka devastiranih grobnica. Na mjestu na kojem su bili križevi nekadašnje kalvarije, 2010. zajednica vojvođanskih Mađara postavila je križ u spomen poratnih žabaljskih žrtava ovdje pokopanih, s natpisom »1944. – 2010.«. Obećanja o tome da će se ova površina uređivati i da će do nje biti sagrađen put nisu ostvarena. Kada se gledaju zapuštena katolička groblja u Vojvodini, ona koja još postoje i tonu u zaborav, uzimajući u obzir sastav stanovništva prije 1945. godine, može se očekivati da je upravno u Žablju, uz Titel (bilo) ponajviše potencijalnih grobova Hrvata. U pisanim izvorima o

posljedicama tragičnih događaja od prije više od osam desetljeća u Žablju oni se ne spominju.

Gradsko groblje

Nekadašnje pravoslavno groblje na sjeveroistočnoj periferiji Žablja prošireno je i već dugo je mjesto na kojem se sahranjuju i osobe hrvatskoga podrijetla, uglavnom one koji su ovdje živjele i umrle tijekom posljednjih sedam desetljeća. Primjećuje se veliki, najveći broj hrvatskih obitelji – onih u kojima su i muž i žena iz istog naroda, što je za sredine u kojima je bilo malo Hrvata rjeđi slučaj, a što potvrđuje ovdašnju nacionalnu koheziju. To su članovi obitelji: Brkić (dvije grobnice), Cvitić, Čavlić, Dizdar, Drezga, Galić, Gerić, Gertner, Gunek (dvije grobnice), Jakšević, Jankešević, Jeličić (četiri grobnice), Jelinčić, Jurković, Ladan (tri grobnice), Listeš, Marković, Matić, Mekinjić, Papić, Smoljan (dvije grobnice), Šimundža, Šimunović (dvije grobnice), Šljivka (dvije grobnice), Šokčević, Uremović i Zagorac. Mnoge od ovih obitelji još imaju članove koji žive u Žablju i okolnim mjestima.

Liječnik, specijalist psihijatrije **Branislav Šakić**, donedavni stanovnik Novog Sada, a sada Pule, živio je u Žablju, kao i njegovi roditelji. Očevo podrijetlo je iz okolice Splita, a majka je iz Bosne, iz okolice Bugojna.

»Moji su preci došli u Žabalj 1947. godine, ali su se djedovom službom, sredinom 1980-ih odselili u Črnomelj, u Sloveniju. Ondje su djed i baka preminuli, a s ocem i majkom sam se vratio u Novi Sad, gdje sam upisao i završio fakultet. I dalje me Žabalj privlači«, kaže Šakić.

Marginalizacija Hrvata

Svaki posjet Žablju neminovno se završava u središtu ovog naselja koje krasi pravoslavna i katolička crkva, jedna do druge. Katolička, na kojoj se uočava znatan utjecaj romantizma, posvećena je Snježnoj Gospi, posvećena 1900., i nakon izгона većine katoličkog stanovništva, prvo Nijemaca, a onda i Mađara, polako bivala zapuštena. Ipak, od 2015. godine počinje temeljita obnova ove građevine, prvo njezine vanjštine, a onda, 2022. i enterijera. Ovaj, najveći projekt obnove jedne katoličke crkve u Vojvodini u modernom vremenu završen je 2024., a crkva je službeno blagoslovljena 24. listopada. Investitori – Subotička biskupija i Mađarsko nacionalno vijeće, angažirali su arhitekta koji su gotovo potpuno očuvali sklad ove crkve, a unutrašnjosti se htjela dati nova, djelomice svjetovna funkcija, kako bi ova crkva ubuduće poslužila za organizaciju kulturnih priredbi. Tako su malobrojni žabaljski katolici, Hrvati, Poljaci i Mađari, konačno dobili dostojan crkveni dom koji su tražili unatrag više desetljeća, a društvena zajednica vjerojatno najbolji regionalni primjer kako je moguće obnoviti napuštenu katoličku crkvu, za što ima još vrlo puno kandidata.

U sjenci sasvim opravdanog oduševljenja ljepotom obnovljene građevine, i političkog marketinga, ostala je činjenica da su Hrvati, premda su već više desetljeća žabaljska katolička većina, i unatoč tome što su povijesno prisutni u ovom mjestu, čiji su katolički duh čuvali župnici Hrvati u proteklih 40 godina, u ovom procesu potpuno marginalizirani, djelomično, čini se, i svojom krivnjom.

U crkvi Snježne Gospe u Žablju sveta misa se slavi jedanput mjesečno, na mađarskom i hrvatskom jeziku, od strane novog upravitelja vlč. **Dezsőa Serfőza**.

Marko Tucakov

Izvor: Marton Matuska *Hová túntek Zsablyáról a magyarok?*

Foto: Bojan Županec

Hrvatska riječ, broj 55, 20. veljače 2004.

Mračna rupa

Srbija će uskoro možda dobiti Vladu, ali to baš i nije tako lijepa vijest. Vlada, koju treba podržati lista pod nazivom Socijalistička partija Srbije - Slobodan Milošević, je nešto zbog čega bi se Srbija opet mogla stidjeti, i pred svijetom i pred sobom. Ali, to je realnost od koje se izgleda pobjeći ne može. Družina koja se nakon izbora sakupila kako bi povećala zemlju u budućnost – koja se zove prošlost, nije u stanju učiniti to sama, pa onda u pomoć zove svjetskog pariju na čelu s haškim optuženikom razbarušene kose i prkosnoga držanja. Rasplet, koji se može okarakterizirati samo kao tragikomedija. I, dok se od 'riječ je riječ' DSS-ovaca drugo nije ni moglo očekivati, budući da su tjednima i mjesecima uzvikivali kako neće ni s kim tko je vlast obnašao prije i poslije 2000. godine, sugerirajući svima da je to isto, te kako se niti od SPO - NS koalicije, poznate po kompromitirajućem vladanju Beogradom u Miloševićevo vrijeme, također ništa inventivnije nije dalo naslutiti, G17 Plus će zasigurno debelo platiti obmanjivanje svojih birača. 'Eksperti' koji su prvu demokratsku vladu u Srbiji nakon više se i ne zna koliko desetljeća, čijem su radu i sami pridonijeli, tako zdušno, uporno i zagriženo napadali i rušili, u novu Vladu hoće bilo s kim, pa i sa socijalistima. Samo da su u Vladi. Blizu vatre. (Z. P.)

Mediji su zrcalo društva

U općoj radikalizaciji društva ne može se očekivati da nam mediji budu na profesionalnoj razini zemalja razvijene demokracije, jer su oni uglavnom takvi kakvo je i društvo, jedna je od poruka panela o ljudskim pravima i pravima nacionalnih manjina, održanog prošloga tjedna na Paliću. Skup pod nazivom »Ljudska i manjinska prava: Suočavanje s realnošću« organizirao je Fond Socijaldemokratske inicijative, u suradnji s misijom OSCE u SCG, a sudionici su bili naši ugledni sociolozi, politikolozi i publicisti. Pokraj općih tema o aktualnom položaju manjina i stanju ljudskih prava u nas, skup se pozabavio i pitanjem uloge medija u promoviranju tih prava, a o njemu su govorili novinar *Jan Briza*, *Srdan Stojanović*, te urednik časopisa »Republika« *Nebojša Popov*.

SPRIJEČITI POTICANJE MRŽNJE:

Mediji po pravilu slijede osnovne trendove u društvu,

što znači da u momentima kada se pojačava val radikalizacije, oni nerijetko potiču i pojačavaju etničku distancu, podižu nacionalne tenzije i pojačavaju animozitet većinskog prema manjinskim narodima, ocjenjuje Jan Briza. Naša je neposredna prošlost, ali i sadašnjost, još uvijek puna primjera poticanja međunacionalne mržnje, no društvo, odnosno odgovorne institucije moraju naći mehanizme kako spriječiti takve pojave.

(Vesela Laloš)

Nezaobilazni kutak duhovnog života

NENADIĆ - Neposredno nakon dolaska veće grupe Hrvata-Bunjevaca u Bačku (1687.) počelo je naseljavanje salaša u okolini ušančenog grada Sombora. Tako se naseobine Stolišić, kasnije Nenadić spominju, prvi put još 1702. godine. Nenadić salaši su danas prigradsko naselje Sombora, koji se pružaju duž ceste Sombor-Gakovo, a nekada ih je bilo i do Baje, te ih starosjedioci još zovu i »Bajski put«. Kroz salaše prolazi i pruga Sombor - Riđica, građena 1895. godine, kao i kanal Sjeverna Mostonga, koji su kopali ruski zarobljenici u godinama između dva svjetska rata. Do prije dvadeset godina ove salaše naseljavalo je stotinjak obitelji Hrvata-Bunjevaca i tri-četiri obitelji drugih nacionalnosti. Današnji stanovnici Nenadića nastanjeni su u 139 kuća – obiteljskih gospodarstava – od kojih je dvadesetak novih, koje su nastanili stanovnici iz krajeva zahvaćenim ratom iz devedesetih godina. U Nenadić salašima postoji zgrada škole, koja je zatvorena za đake iako ih znatan broj putuje na nastavu u Sombor. Povijest govori da je u Nenadiću aktivno radila »bunjevačka škola« već od 1861. godine, a sve do 1956. godine u školi se učio i predmet hrvatski jezik, što potvrđuju mnoge svjedočbe ondašnjih đaka.

Održana sjednica Predsjedništva i Vijeća DSHV-a

Pripreme pred skupštinu stranke

Predsjedništvo i Vijeće Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini održalo je u ponedjeljak svoju posljednju sjednicu pred održavanje Sedme redovite i izborne skupštine, na kojoj će delegati iz svih podružnica i mjesnih organizacija birati nove čelne ljude stranke. U proteklom periodu su 22 mjesne organizacije izabrale svoje čelne ljude, izaslanike za skupštinu stranke i kandidate za Predsjedništvo i Vijeće DSHV-a.

Skupština, kao najviši organ upravljanja strankom, na svojoj će redovitoj skupštini odlučiti o ujedinjenju s Hrvatskim narodnim savezom, zatim o programu djelovanja stranke u sljedećem periodu, te će tajnim glasanjem izabrati predsjednika, članove Predsjedništva i Vijeća. Mjesne organizacije i podružnice DSHV-a izabrale su 20 kandidata za članove Predsjedništva od kojih se bira 13, te 27 kandidata za Vijeće od kojih se bira 20. Budući da slijedi pripremanje HNS-a, ovaj broj bit će dopu-

njen kandidatima iz redova HNS-a, što će se znati nakon što se okončaju pregovori ovoga tjedna.

Pred skupštinom DSHV-a predstoji i izbor predsjednika stranke. Kandidati za predsjednike svoje će kandidate istaknuti na samoj Skupštini, za što su potrebni potpisi pedeset članova DSHV-a, a također je potrebno istaknuti i program djelovanja stranke, koji će kandidati imati izložiti na Skupštini.

Na sjednici Predsjedništva utvrđen je i prijedlog dnevnog reda i poslovnika o radu Skupštine, a u drugom dijelu sjednice usvojena je i informacija o posljednjem popisu stanovništva s posebnim osvrtom na socio-demografske procese unutar hrvatskog naroda u Republici Srbiji. Izborna skupština će se održati 29. veljače

2004. godine s početkom u 10 sati u zgradi Nove općine u Subotici, a Skupština prema Organizacijski odbor. Sukladno Statutu DSHV-a Skupština je javna i svakoj može prisustvovati, a pravo rasprave i pravo glasa imaju izaslanici.

J. D.

Bilijar

Povijest igre u kojoj se kugle na stolu presvučenom čohom (zelena, crvena) pomjeraju specijalnim špicastim štapom (tak) započinje još u 15. vijeku. Stoljećima je bilijar, iliti biljar, doživljavao svoje varijacije i svijetu darivao nove i atraktivne igre (karambol, snooker, pool) koje su se razlikovale po načinu ubacivanja kugli i njihovom broju na stolu. Ostali su vjerodostojni zapisi kako su ga mnoge poznate ličnosti voljele igrati (kraljica **Mary Stewart**, **Mozart**, kralj **Loius XIV.**, **Napoleon**, **Lincoln**, **Njegoš** i dr.), a glasoviti pisac **William Shakespeare** izravno ga spominje u svom djelu *Antonije i Kleopatra* (citāt »Hajdemo na bilijar«). Naravno, kao i sve druge svjetske stvari, i bilijar je, vremenom, stigao u Suboticu. Poznate su stare fotografije *Gradske kavane* i njezinih bilijar stolova na kojima su Subotičani igrali brojne partije, ali se igralo i u brojnim drugim gradskim ugostiteljskim objektima. Jedna od poznatijih, svojevremeno, bila je *Maslošova mijana* (na prostoru današnje Prozivke) u kojoj su se mnogi Subotičani prvi puta susreli s bilijarom (na *kiću*) i poslije mu ostali vjerni cijeloga svoga života. U biti, u ranim šezdesetim i sedamdesetim godinama prošloga vijeka bilijar se najviše igrao upravo u tim manjim ugostiteljskim objektima (bircuzi, kavane) koji su se nalazili po gradskim kvartovima. Igralo se u piće i kavanski ceh (a oni bolji i za novac), što je i bila osnovna logika birtaša (vlasnici ugostiteljskih lokala) u nabavi stola i prateće opreme.

No, neki pravi procvat bilijara u Subotici i obližnjem Bajmaku, nakon određene vremenske stanke (desetak godina), stiže sredinom osamdesetih pojavom tzv. američkog bilijara (pool). Uvezeno je nekoliko reprezentativnih stolova koji su bili postavljeni u nekadašnjoj kavani *Sport* (na katu) preko puta *Elektrovojdine*. Taj trenutak (izuzetno važan) pridonijet će ubrzanom razvoju i popularnosti bilijara u Subotici, a mnogi od najboljih gradskih igrača prve su korake načinili upravo na tim, prvim ozbiljnijim stolovima. Ubrzo se, zbog velike zainteresiranosti novostvorene armije bilijarista (širokog spektra starosti, od školaraca sve do umirovljenika) po gradu počinje širiti ponuda bilijarskih stolova u nekoliko lokala u užoj gradskoj jezgri. I počelo se, po cijeli dan i dobar dio noći, igrati u *Saloonu*, *Bil baru* (nekadašnja kavana *Beograd*), ispod kina *Jadran* (*Snooker*), ali su zasigurno

ponajbolji gradski igrači počeli preferirati *Royal* (u podrumu pored nekadašnje turističke agencije *Putnik* – danas knjižnica *Laguna* na Korzou). »Dolje« se igrao najbolji karambol (**Pasko**, **Koska**, **Dejan**, **Kira**, **Zoki** i dr.) i najjači pool bilijar u kome je dugo neprikosnoven bio **Gabor Šipoš**, mnogo poznatiji po nadimku **Pele**. Njegova kvaliteta dovela ga je i do velikog finala državnog prvenstva, gdje je nesretno poražen od **Svilara** iz Novog Sada, ali je napravio potez o kome se i danas priča u bilijarskim krugovima diljem zemlje i inozemstva. Naime, Pele je bio na potezu i vjerojatno bi završio partiju, te postao prvak države, ali je na opće iznenađenje svog rivala i svih gledatelja priznao kako je nehotice rukavom košulje dodirnuo kuglu. Nitko to nije vidio, niti zapazio (u pitanju je tzv. foul kada igrač »gubi ruku«) i Pele je komotno mogao nastaviti igru. Ali, fair-play, koji je bio glavna odrednica njegove cijele bilijarske karijere, to mu nije dozvolilo. Predao je udarac protivniku i izgubio meč. I naslov državnog prvaka.

U urbanu legendu ušao je i jedan posve drugačiji, nimalo ugodni bilijarski doživljaj. Naime, tijekom igranja bilijara u *Bil baru* došlo je do žučnog obračuna između jedne grupe igrača (vjerojatno zbog određenih ranijih razmirica), pa se poteglo hladno oružje i jedna odsječena ruka završila je na bilijarskom stolu. Sve državne novine naširoko su potom pisale o ovom ozbiljnom, tragičnom incidentu nakon koga su neki od aktera završili u zatvoru.

Početakom devedesetih godna nekoliko subotičkih kavana (*Hag*, *Lord*, *Csontrago*, *Nancy*) igralo je i svojevrsnu bilijar ligu u kojoj su se smjeli natjecati isključivo stalni gosti tih ugostiteljskih lokala. Naravno, u želji za pobjedom, vlasnici lokala počeli su, ubrzo, dovoditi i »profije« iz Novoga Sada, ali se vremenom uvidjelo kako to uopće nema smisla i da cijela pozitivna priča gubi svoj prvobitni smisao, pa su se vratili isključivo »domaćim snagama«.

Bilijar se u Subotici igra i danas, ne toliko intenzivno kao nekada, ali ljubitelji ovoga umijeća pomjeranja kugli na stolovima presvučenim čohom nastavljaju i dalje njegovu tradiciju.

D. P.

Održan XXI. Hrckov maskenbal

Još jedan *Hrckov maskenbal* održan je 12. veljače u velikoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici. Na XXI. maskenbalu sudjelovalo je oko 230 djece, učenika nižih razreda cjelovite nastave na hrvatskom jeziku i starije skupine vrtičanaca, te su ove godine kao gosti bili i učenici koji pohađaju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Sudjelovali su učenici osnovnih škola *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* iz Subotice, OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta, OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina, OŠ *22. oktobar* iz Monoštora, OŠ *Bratstvo-jedinstvo* iz Lemeša, OŠ *Moša Pijade* iz Berega, te djeca iz vrtića *Marija Petković – Sunčica* i *Marija Petković – Biser* iz Subotice, vrtić *Petar Pan* iz Tavankuta i mališani iz vrtića pri đurđinskoj osnovnoj školi.

Tako su se skupa družili i zabavljali nespojivi likovi: vještica i dobra vila, policajac i lopov, nogometaš i balerina, sv. Nikola i krampus, svirači, pjevači, životinje razne sorte, voće i povrće, kolači, krumpirići, kuhari i majstori... svega je bilo na ovogodišnjem maskenbalu.

Kao i prethodnih godina, na *Hrckovom maskenbalu* se plesalo, pjevalo, jelo i pilo, te je održana i velika revija maski nakon koje je žiri ima težak zadatak – odabrati one bar mrvicu bolje. Tako su dodijeljene tri pojedinačne nagrade za najkreativniju masku, skupna i jedna u kategoriji odraslih, a *Hrcko* je i ovoga puta nagradio svu djecu za kreativnost i sudjelovanje, te su svi otišli domovima s darom u ruci.

Prva nagrada u kategoriji najkreativnijih maski pripala je »konjiću« **Viktoru Ušumoviću** iz vrtića *Marija*

Petković – Biser, druga »liječničkom helikopteru« koju je nosio **Noel Ostrogonac** iz vrtića *Marija Petković – Sunčica*, dok je treću nagradu ponio »tornado« **Veronika Bako** iz OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina. Skupna nagrada pripala je sjajnoj ekipi iz OŠ *22. oktobar* iz Monoštora učiteljici **Lidiji Marinković** i njenim učenicima koji su bili »Snjeguljica i sedam patuljaka«. U kategoriji odraslih nagrada je pripala ravnateljici OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina **Ljiljani Dulić** koja je maskirana došla podržati svoje učenike.

Ono što su svi *Hrckovi detektivi* željno čekali bilo je javno izvlačenje *detektiva*, i to njih 20, a tko je sretni dobitnik potražite u novom broju *Hrcka* i čekajte svoje nagrade.

Ž. V.

Toth optika

DR. TÓTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvatice za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potrebna konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaćete su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici.
Kontakt telefon: 061/6767041.

Gradska uprava Subotica, Trg slobode 1, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članka 14. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (Sl. glasnik RS, br. 94/24), u svojstvu nadležnog tijela

OBAVJEŠTAVA JAVNOST O PODNIJETOM ZAHTEJUVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva i financijer DOO ZA UNUTRAŠNJU TRGOVINU »INKOMERC« SUBOTICA, Miloša Obilića br. 25, 24000 Subotica, u ime investitora JKP *Vodovod i kanalizacija* Subotica, podnio je dana 9. 2. 2026. godine, pod brojem 000498795-2026-09693-004-081-380-001, zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Izgradnja javnog vodovoda na dijelu Beogradske ceste od Ulice 8. marta do Ulice Blaška Rajića u Subotici«, na katastarskim parcelama br. 11932, 11856, 11937 i 9743 k. o. Donji grad, Subotica.

Javnost može izvršiti uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju nositelja projekta i dostaviti mišljenje na podnijeti zahtjev u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Uvid se može izvršiti u prostorijama nadležnog tijela u Gradskoj kući u Subotici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, kao i elektronički na internetskoj veb prezentaciji Grada Subotice, na adresi www.subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog tijela ili elektroničkom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.ls.gov.rs.

U postupku odlučivanja tijelo može donijeti odluku da je za predmetni projekt potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti njen opseg i sadržaj ili odluku da za predmetni projekt nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti mjere sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja negativnih utjecaja ili druge minimalne uvjete zaštite okoliša.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 24. 2. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorkom u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijedom u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtkom u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Poklade u Sonti

U Sonti je 14. veljače upriličeno *Pokladno jahanje*, običaj koji je obnovljen prije par godina.

»Prodefilirali su konji upregnuti u špeditere, karuce i 'vatrena kola'. Kočijaši, mladež i svirači provozali su se kroz selo, a kod pojedinih domaćinskih kuća bili su i počastiti i ugostiti«, navode u KPZH-u *Šokadija*. Kako dodaju, sudionici su druženje nastavili u *Šokačkoj kući*.

Dva dana ranije članovi *Šokadije* organizirali su još jedan pokladni običaj – *Debeli četvrtak*. U pitanju je posljednji četvrtak u pokladnom razdoblju. Nekada se, naime, smatralo da toga dana »triba devet put mađariti«, kako bi se akumulirala snaga u tijelu za predstojeću šestotjednu korizmu. Pored »mađarenja« (pečenje na otvorenoj vatri manjeg ili većeg komada slanine, nataknutog na ražanj) toga dana su se jeli *kolačići* (krafne), a preporučljiva su bila i ostala jela koja bi se dobro zamastila. Ove, kao i ranijih godina, održavanje *Debelog četvrtka* organizirala je Etno sekcija KPZH-a *Šokadija*, na čelu s **Agicom Prelić**.

H. R.

Nova uprava *Šokadije*

Tamara Kokai nova je predsjednica, a **Mata Zec** dopredsjednik KPZH-a *Šokadija* iz Sonte, odlučeno je u utorak na sjednici novog Upravnog odbora te udruge. Nekoliko dana ranije održana je godišnja skupština *Šokadije* na kojoj su izabrana nova tijela uprave, podnijeti izvještaji za prošlu godinu, te iznijeti planovi rada za 2026. godinu. Bilo je riječi i o predstojećim radovima i izgledu »male matice« u Sonti. Uz Kokai i Zeca, novi UO čine: **Ivan Vidaković**, **Igor Jakšić**, **Agica Prelić**, **Renata Kuruc** i **Iva Kokman**. Članovi novog Nadzornog odbora su: **Slađana Jakšić**, **Andrija Andrašić** i **Marko Kokman**.

Pobjede *Dinama* i *Hajduka*

Dvojac drži korak

Foto: HINA/ Miljenko KLEPAC

Proteklo 22. kolo 1. HNL donijelo je očekivane pobjede vodećeg dvojca, jer su *Dinamo* i *Hajduk* bez većih problema osvojili nove bodove u borbi za naslov prvaka. Utrka se nastavlja.

Dinamo rutinirano

Momčad trenera **Kovačevića** odigrala je susret protiv *Istre* s mislima na predstojeći euro duel s *Genkom* u Ligi Europe (susret odigran jučer, u četvrtak, 19. veljače). Bilo je, isprva, respekta prema rivalu od kojeg su doživjeli posljednji prvenstveni poraz (studenj prošle godine), ali je nakon pogotka škotskog braniča *Mc Kennea* modri stroj počeo mljeti goste iz Pule. Na koncu su izbrojali do četiri (**Beljo**, **Zajc** i **Vidović**) i slavili uvjerljivu pobjedu (4:0) te sačuvali prednost od pet bodova ispred prvog pratitelja *Hajduka*. A kako je bilo protiv Belgijanaca imali smo prilike vidjeti jučer...

Hajduk očekivano

Najstariji hrvatski prvoligaški klub *Hajduk* proslavio je prošlog tjedna 115. rođendan i u duhu slavlja »vitalni starac«
rutinirano je i nadasve očekivano slavio pobjedu na gostovanju protiv *Osijeka* (2:0). Penal koji je iskusno realizirao kapetan **Livaja** i lukavo utrčavanje igrača susreta **Pukštasa** kod drugog gola bili su dovoljni za nužno potrebna tri boda s gostovanja u Slavoniji. Prvenstvo ide dalje, a za razliku od Zagrepčana, momčad iz Splita nema nikakvih europskih obveza i sav fokus je na domaćem prvenstvu. Je li loš start u prva dva kola bio samo trenutak slabosti ili ovi »momci u bijelom«
nemaju potencijal za naslov prvaka, vidjet ćemo već u nekoliko sljedećih prvenstvenih kola.

Rijeka probuđeno

Branitelj naslova *Rijeka*, nakon katastrofalnih rezultata u jednom dijelu tekuće prvenstvene sezone, iz kola u

Foto: HINA/UA

kolo igra sve sigurnije i niže bodove koji su je doveli u sami vrh. Donedavno članica donjeg doma, nakon pobjede protiv *Varaždina* (3:1) momčad s Rujevice je sada na diobi trećeg i četvrtog mjesta upravo s momčadi koju je pobijedila u 22. kolu. Ali, u narednom kolu slijedi veliki ispit na gostovanju u Splitu protiv *Hajduka*.

Osijek i Vukovar grčevito

Kako stvari stoje, čini se kako će do posljednjeg prvenstvenog kola aktualni fenjeraši *Osijek* i *Vukovar* voditi grčevitu borbu za ostanak u društvu najboljih hrvatskih klubova. Trenutačno su Vukovarci u blagoj prednosti s obzirom na dva boda viška, ali bi njihov susret u 24. kolu (*Osijek* je domaćin) mogao puno toga promijeniti. Osiječani su u teškoj rezultatskoj krizi, zabilježili su tri poraza u posljednja četiri susreta, dok se Vukovarci šlepaju s umjereno boljim rezultatima u posljednjih nekoliko kola. Dva iskusna prvoligaška trenera, **Sopić** (*Osijek*) i **Čabraja** (*Vukovar*) imat će tešku zadaću opravdati ukazano povjerenje.

D. P.

KOŠARKA

Poraz na startu

Košarkaši *Spartak Office Shoesa* poraženi su na gostovanju u Podgorici kod *Studentskog centra* (77:83) u prvom kolu novoformirane Lige za ostanak u ABA ligi. No, unatoč porazu, Subotičani su i dalje vodeći (bodovi iz prethodnog ligaškog natjecanja se prenose) na tablici. Format natjecanja daje šansu dvama prvoplasiranim momčadima iz ove lige da se vrate u doigravanje za naslov prvaka.

RUKOMET

Martinović treći

U izboru za najboljeg rukometaša svijeta za 2025. godinu, pod pokroviteljstvom IHF (krovna kuća svjetskog rukometa) kapetan hrvatske reprezentacije **Ivan Martinović** osvojio je treće mjesto prema glasovima struke i navijača. Prvo mjesto je superiorno, treći puta uzastopno osvojio **Mathias Gidsel**, najbolji rukometaš danske reprezentacije.

POGLED S TRIBINA

Starci 2

Baš kao što filmske uspješnice imaju dva ili više opravdanih (ekonomskih) nastavaka tako i nedavni tekst u ovoj kolumni ima svoju kontinuitet. S razlogom. Naime, dvije po krštenicama starije, ali i te kako uspješno aktivne perjanice hrvatskog sporta, **Luka Modrić** i **Marin Čilić**, svaki u svom resoru i dalje briljiraju. Modrić »fenomenale« zabilježio je veličanstveni pobjedonosni pogodak protiv *Pise* za svoj *Milano*, dok je Čila plasmanom u polufinale ATP 500 turnira u Dallasu osigurao povratak u TOP 50 najboljih svjetskih tenisača. Za one koji slabije prate sportska događanja, Modrić će ove godine napuniti 41 godinu, ali mu to niti najmanje ne smeta da »leti« zelenim travnjakom. A na ljeto ga čeka i novo Svjetsko prvenstvo na kojem

će predvoditi branitelja bronce – Hrvatsku. Čilić je nešto mlađi (tri godine), no za razliku od momčadskog nogometa, gdje Luka ima asistencije mnogo mlađih suigrača (njih 10), Marin u svojoj pojedinačnoj konkurenciji nema ničiju pomoć. Samo vjeru u sebe i srce junačko. Plus odličan servis i forhand.

I što sada pametno reći kada ovaj veteranski duet bilježi nešto što njihovim desetljeće i više mlađim kolegama po balunu i reketu ne polazi za nogom, odnosno rukom? Osim toga da su njihovi super dometi unatoč, za vrhunski sport, ipak visokim i poznim godinama, odličan poticaj mlađima da istraju. Godine su samo broj, reći će netko, pa možda i njih dvojica. No, samo oni znaju koliko je muke i odricanja utkano u sve rezultate koji ih krase, a benefit uspješnog produžetka karijere plod je kontinuiranog discipliniranog odnosa prema sportu.

Pa vi mladi vidite...

D. P.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Ženidba kozoderca dide

Bio jedan kozoderac dida, sam je živio u jedne kućarke kraj šume. Jedanput se smislio da bi se ženio, dosadno mu je ži- vit tako samom. Čo da ima jedna baka koja živi na drugom kraju šume. Sprimi se, išo kroz šumu sat-dva kad viđe kućarku. Prid vrati sidi mala mačka, to je sve što ima.

– E – kaže – to mora bit ta bakina kuća.

Pokuca na vrata, a baka se oma javi:

– Ko si?

– Kozoderac dida.

– Jel to zanat, jel to ime?

– Zanat bio dok je dida bio siromašak.

– Koja srića da si došo?

– Bako, ja sam čo da si sama, možda bi se tila udat za mene?

– Ja sam stara, ne bi se udavala, a ako imaš štogod stanja i imanja da možemo ži- vit, možda bi se i udala.

– Ja?! Bako, ja imam dvore samotvorne, ja imam od kosti sto- licu, ja imam konje samoskokne.

– Pa ti si bogat čovek.

– To ne kažem, al ja to sve imam.

Kad tako svašta imaš, onda ne marim, nek bude, ja ću se udat.

Baka spakuje siromaštvo što je imala – sve u jedan bućur, i mačka – pa se krenu. Došlo večer, stigli kozoderca dide kući. Gleda baba: dosta siromaška kućica, ni ograde ni kapije, dvor u drače, al svejedno, sad je već došla. Sprimi siromaštvo, a kozo- derac dida kaže:

– Ajde, bako, lati se, skuvaj.

– A šta ću?

– Lati se krompira, malo ćeš natrgat tista, to će biti najbrže.

Kad drugo nema, baka skuvala – gladan se ne divani – a kad će sist pa jist, baka pita:

– Jel, dido, di su tvoji dvori samotvorni?

A kozoderac:

– Zar ne viđeš pustoš oko kuće?! To su moji dvori samotvorni. Sama se, bako, pustoš stvara.

Lati dida suvoparnu čorbu, a baka:

– A di je tvoja od kosti stolica?

– Bako, zar ne viđeš zdilu na kolina?! To je moja od kosti stoli- ca. Još u dide kost je u kolina.

– A di su tvoji konji samoskokni?

– Zar ne viđeš buve po košulje?! To su moji konji samoskokni.

Kad je baka sve to čula, od dragosti poviče:

– A-hoj, dido, što smo mi bogati! I u mene nije manja hrpa stanja i imanja!

Pričao Bariša Blažetin, Santovo, r. 1901. g.

Cvjetovi mećave, 1971.

Umotvorine

- * Ništa ne boli kao izdaja dobročinstva.
- * Oholost razdvaja ljude, skromnost ih privlači.
- * Kad ti je svega dosta, tad sve počinje.

Vicevi, šale...

Na razgovoru za posao:

- Koje su Vaše vještine?
- Upornost!
- U redu, javit ćemo Vam se.
- Sačekat ću ovdje...

– Imaš četiri čokolade. Osoba do tebe pojede tri. Što ti ostaje?

– Ostaje mi da ga prebijem!

Aforizmi

* Netko sprema kolače, netko pitu, a netko pa- kost drugima. A na kraju, svi sami pojedu to što su spremili.

* Nitko nikome ne može natovariti toliko muke na vrat koliko čovjek sam sebi.

* Samo je dosadnim ljudima dosadno. Oni moraju stalno podbadati sami sebe da bi se osjećali živi.

Vremeplov – iz naše arhive

Šokačko prelo, Bereg, 2006.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Pritresanje i pribrojavanje

Baka Janja se namišća. Svi ćutu i čekuju da lane. Podbočila se i kreće: »Čeljadi, eto sa j selo imalo od čega raspredat. Pritresli onako strina Jelicu i Bać Miku. A i mi mal pomogli kako b rekla. I ko svagdi, jedni naviju za jedno drugi za drugo a treći mlatu praznu slamu. Pravo da kažem i triba se radovat što su se nji dvoj uzeli. Na kraj krajeva to j sam do nji. Šta s tu ima ko umišivat?«. Uprla oče u strina Evču pa će: »I vidli ste da smo vala svi osim Evče bili nuz nje«. Strina Evča oma ukoštac: »Baka Janjo, šta sam sade ope kriva? Kako, šta? Vi po komu neg po mene«. Baka Janja odmahiva rukom: »A ima i novoga. Čula sam i da j selo počelo pribrojavat ko se sve uzo u poslidnje vrime. Od oni što s napabirčili fain godina pa do oni mlađi. A ima i još«. »De, de lani Janjo. Znaš da b čuli šta god novoga«, baka Marica će. »Jest novoga. Ima tu i drugi par rukava čeljadi. Eto nam još jedna prazna kuća u selu. Bać Mika se priseljio pa mu sade kuća zjapi prazna. Eto sasam rekla da ima taki što pribrojavu ko se, zašto i kako uzo a i taki što pribrojavu prazne kuće. A te kuće, znate kako j? Naj gorje j za kuću kad zjapi, zvrjii prazna. Prazna kuća to j ko zemlja brez gazde. Kuća okrača ko staro ruvo a njiva zakorovi«. Isapim u sebe da b ove moje druge mogle dovika raspredat od svega » svačeg. Da b bile kadre koliko oš put Jedno te isto ko čorapu pritrest na paku stranu pa natrag. I evo saćemo pribrojavat koliko j prazni kuća u selu pa još pritresat zašto zvrju prazne. Strina Evča dočekala svoje: »Baka Janjo vi baš sve vidite crno. Jest da ima prazni kuća al više j neće bit. Ta država dilji novce za kuće mladima. Da ostanu na selu. Da dođu na selo. I vidićete da neće proć dugo i nećemo morat pribrojavat koliko kuća zjapi prazno i pritresat zašto s prazne«. Baka Tonka objašnjava da to ni baš tako kako strina Evča divani: »Biće prazni kuća sve više Evča. Ta ko će na selo doć živit. Da dobiješ kuću i badava brez posla sa dobrom plaćom nema života. A dete mi kažte di se mož zaposlit u selu? Ta ni u varoši ni Bog zna kako. Ako s dođe na selo rad kuće što j od pečeni cigala jel je nabijača to i ni šta god. Kaka j vajda ako novaca nema. A brez da se dica rodivu da nje pribrojavamo nema nama spasa«. Baka Manda na prste broji koliko j se vinčalo prošle godine. I kaže da to na papiru još moždak i izgledje nikako al da i ni tako: »Glete ja pribrojala. Bilo dvanajst vinčanja. I velečasni pofaljio prošlu godinu. Al to j sam tako na papiru virujte. Oti dvanajst vinčanja nji deset su imali već ducu što trču. Pa ti s živili a da se nis ni vinčali. Cigurno pola nji i po par dice imu. Ispadne da s se sam nji dvoj vinčalo kako dragi Bog zapovida a ovo sve kako kažu moderni brakovi«. Strina Evča će ope sva važna: »Baka Mando i vi sad idete u sitna criva. Ta taka j moda danaske. I velečasni šta će drugo neg da je vinčava«. Na kraju će baka Janja: »Čeljadi, od pritresanja i pribrojavanja nikake vajde. Triba se latit posla. Radit i pravit ducu. Pa kako nam bude. E da sam mlađa drugočajje b to bilo«. Svi u smi.

U NEKOLIKO SLIKA

Stare kuće u Plavni

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADONAČELNIK
Broj: 000619198-2026-09693-002-000-401-118
Dana 20. 2. 2026.
24000 Subotica
Trg slobode 1

Na temelju članka 76. Zakona o kulturi (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 13/16, 30/16 – ispravak, 6/20, 47/21, 78/21 i 76/23), Uredbe o kriterijima, mjerilima i načinu izbora projekata u kulturi koji se financiraju i sufinanciraju iz proračuna Republike Srbije, Autonomne Pokrajine, odnosno jedinica lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS*, br. 105/16 i 112/17) i članak 52. stavak 1. točka 5) Statuta Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice*, br. 27/19-pročišćeni tekst, 13/21, 16/21 i 8/24),

Gradonačelnik Grada Subotice dana 18. veljače 2026. godine raspisuje

NATJEČAJ

za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi na području Grada Subotice u 2026. godini

Natječaj se raspisuje za projekte u kulturi koji se odnose na očuvanje, unaprjeđenje i razvitak kulture i umjetnosti i suvremenog umjetničkog stvaralaštva od važnosti za Grad Suboticu.

I. CILJ I PODRUČJE NATJEČAJA

Cilj natječaja je:

Kulturni razvitak Grada Subotice stvaranjem poticajnog okruženja za unaprjeđenje svih područja kulture, te stvaranjem uvjeta za dostupnost kulturnih sadržaja i razvitak publike.

Javni natječaj raspisuje se za sljedeća kulturna područja:

1. književnost (stvaralaštvo, prevoditeljstvo);
2. glazba (stvaralaštvo, produkcija, interpretacija);
3. likovne, primijenjene, vizualne umjetnosti, dizajn i arhitektura;
4. kazališna umjetnost (stvaralaštvo, produkcija i interpretacija);
5. umjetnička igra – klasični balet, narodni ples, suvremeni ples (stvaralaštvo, produkcija i interpretacija);
6. filmska umjetnost i ostalo audio-vizualno stvaralaštvo;
7. manifestacije vezane za filmsku umjetnost i ostalo audio-vizualno stvaralaštvo;
8. digitalno stvaralaštvo i multimediji;
9. ostale izvedbe kulturnih programa i kulturnih sadržaja (mjuzikl, cirkus, pantomima, ulična umjetnost i sl.);
10. otkrivanje, prikupljanje, istraživanje, dokumentiranje, proučavanje, vrjednovanje, zaštita, očuvanje, predstavljanje, interpretacija, korištenje i upravljanje kulturnom baštinom;
11. znanstvenoistraživačke i edukativne djelatnosti u kulturi.

II. KRITERIJI I MJERILA

Kriteriji na temelju kojih će se ocjenjivati projekti prijavljeni na javni natječaj su:

1. usklađenost projekta s općim interesom u kulturi i ciljevima i prioritetima natječaja;
 2. kvaliteta i sadržaj inovativnosti projekta;
 3. kapaciteti potrebni za realizaciju projekta i to:
 - 1) stručni, odnosno umjetnički kapaciteti;
 - 2) potrebni resursi;
 4. financijski plan – razrađenost, usklađenost s planom aktivnosti projekta, ekonomičnost i uključenost više izvora financiranja;
 5. stupanj utjecaja projekta na kvalitetu kulturnog života zajednice.
- Povjerenstvo ocjenjuje svaki projekt na temelju evaluacije navedenih kriterija.

III. PRAVO SUDJELOVANJA

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju ustanove, umjetničke i druge udruge registrirane za obavljanje djelatnosti kulture, pojedinci (umjetnici, suradnici, odnosno stručnjaci u kulturi), kao i drugi subjekti u kulturi, osim ustanova kulture čiji je osnivač Republika Srbija, Autonomna Pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, koji se financiraju sukladno članku 74. Zakona o kulturi i ne mogu sudjelovati na natječajima koje raspisuju njihovi osnivači.

Ukoliko je podnositelj projekta pojedinac, korisnik sredstava može biti isključivo pravna osoba preko koje se projekt realizira, partner podnositelja projekta ili koja na drugi način sudjeluje u projektu. Odobrena sredstva ne mogu biti uplaćena na žiro račun fizičke osobe, niti se korisnik sredstava može naknadno mijenjati.

IV. DOKUMENTACIJA

Sudionik natječaja dužan je dostaviti jedan primjerak popunjene Prijave na natječaj koji se dostavlja Povjerenstvu na obrascu »Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekta u kulturi« – Obrazac br. 1.

Za svaki projekt dostavlja se posebna prijava – Obrazac br. 1 (prijava za svaki projekt s potrebnom dokumentacijom u posebnoj omotnici).

Uz prijavu, podnositelj prijave obvezno je dužan priložiti:

1. Dokaz o podnositelju prijave:

- izvadak iz registra u kojem je podnositelj prijave registriran (preslik),
- statut (preslik),
- životopis i dokaz o partnerstvu s pravnom osobom (sporazum, ugovor), ukoliko prijavu podnosi pojedinac.

2. Pregled osnovnih podataka o podnositelju prijave sačinjen od strane podnositelja prijave:

- povijest,
- opis djelatnosti,
- dosadašnji projekti.

3. Detaljan opis projekta u kulturi za čije financiranje ili sufinanciranje se podnosi prijava;

4. Podaci o stručnim, umjetničkim kapacitetima podnositelja, odnosno navesti:

- realizatore projekta,
- sudionike projekta,
- okvirni broj i strukturu sudionika i
- priložiti bar jedan profesionalni životopis.

5. Recenziju dva kritičara (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja projekta u kulturi – književnost – radi objave knjiga);

6. Stručno mišljenje ovlaštenog prevoditelja (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja programa odnosno projekta u kulturi – književnost – za prijevod knjiga).

V. ROKOVI I OPĆE INFORMACIJE

Natječaj se objavljuje u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Natječaji i oglasi.

Prijave se dostavljaju na propisanom obrascu **Obrazac br. 1** – Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekta u kulturi, koji je sastavni dio natječajne dokumentacije, a koji se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Natječaji i oglasi.

U Obrascu 1. (prijava) trebate se odlučiti **samo za jedno** područje navedeno u točki I. natječaja za koje se raspisuje javni natječaj.

Nepotpune i nepravodobne prijave, te prijave koje nisu u skladu s uvjetima javnog natječaja neće se razmatrati.

Jednokratni projekti koji su ranije podržani od Grada Subotice na prethodnim natječajima neće se razmatrati.

Popunjene prijave s dokumentacijom slati u tiskanoj formi, u zatvorenoj omotnici, predajom u Gradski službeni centar Grada Subotice, Trg slobode 1, ili poštom. Na omotnicu napisati naziv i adresu podnositelja prijave i naziv projekta s naznakom »Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi« – NE OTVARATI.

Prijave za Natječaj, samo Obrazac br. 1, obvezno treba dostaviti i u elektroničkoj formi, na e-mail adresu: konkurskultura@subotica.ls.gov.rs.

Natječajni materijal se ne vraća.

Natječaj je otvoren 30 dana od dana objave u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.ls.gov.rs, odnosno od 20. veljače 2026. godine do 22. ožujka 2026. godine.

Rezultati javnog Natječaja bit će objavljeni na internetskoj stranici Grada: www.subotica.ls.gov.rs najkasnije u roku od 60 dana od dana završetka podnošenja prijava.

Sudionici natječaja koji su dobili sredstva na temelju javnog natječaja, izvještaj o realizaciji projekta dostavljaju tijelu koje je dodijelio sredstva, a sukladno Zakonu o kulturi i sklopljenom ugovoru. Obrazac Izvještaj za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi – **Obrazac br. 2**, nalazi se na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.ls.gov.rs.

Korisniku sredstava koji u roku ne dostavi izvještaj o realizaciji projekta, tijelo koje dodjeljuje sredstva upućuje zahtjev za povrat sredstava.

Povrat sredstava vrši se u ugovorom predviđenom roku.

Informacija o korisnicima sredstava koji nisu dostavili izvještaj o realizaciji projekta, odnosno koji nisu vratili sredstava, objavljuje se na službenoj internetskoj stranici Grada www.subotica.ls.gov.rs.

Dodatne informacije mogu se dobiti radnim danima od 8 do 14 sati, na telefon 024/626-886, u Tajništvu za društvene djelatnosti Gradske uprave Grada Subotice.

Gradonačelnik Stevan Bakić v.r.

Šašavi bal u Maloj Bosni

Četvrtu godinu zaredom, vrtić *Bambi* u Maloj Bosni, u suradnji s udrugom građana *Tahles*, okuplja djecu i roditelje na *Šašavom balu* – maskenbalu koji je, uz igru i maštu, postao prepoznatljiv način da se zajedno otjera zima i dozove proljeće. Program je osmišljen tako da kroz kreativne, natjecateljske i igre pokreta potiče razvoj djece predškolske dobi i nižih razreda osnovne škole, a često u njemu uživaju i stariji.

»Maskenbal je namijenjen za svu djecu i njihove roditelje i obitelji iz našeg sela i okolice. Djeca imaju prilike igrati se raznim materijalima, sve su razvojno-poticanje igre osmišljene za predškolski uzrast i niže razrede osnovne škole. Dogodi se ponekad da i stariji razredi pronađu nešto što im je interesantno. Tu su kreativne igre, igre s pokretima, natjecateljske igre, za razvoj pamćenja, razvoj kreativnosti, uglavnom za svakoga po nešto. Maskenbal započinje karnevalskom povorkom kroz selo, gdje djeca tjeraju zimu i prizivaju proljeće. Druženje se nastavlja uvijek u zatvorenom prostoru, ooga puta to je u prostorijama nogometnog

kluba u Maloj Bosni. Biramo tri najljepše maske, ali naglasak je na tome da se djeca i njihovi roditelji provedu odlično i uživaju u druženju i igranju, jer se na taj način kvalitetno provodi vrijeme«, rekla je odgojiteljica iz vrtića *Bambi* iz Male Bosne **Leposava Sarić**.

I. U.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata
priređuje

**78. znanstveni kolokvij
O morfologiji govora Hrvata Bunjevaca
u Donjem Tavankutu**

Predavačica: **Natalija Stantić**
diplomirana profesorica hrvatskog jezika

Galerija Prve kolonije naive u tehničar slame
Donji Tavankut
20. 2. 2026. u 18 sati

DRAMSKO - PEDAGOŠKO
IZVEDBA
EPITAF
tekst Dora Delbianco

REŽIJA:
NOVICA BOGDANOVIĆ

IGRAJU:

PETAR MLJUTOVIĆ	MARJUR ANIĆ
JOSIP JURČEVIĆ	IVA ŠIRIĆ
MATEJ BAREŠIĆ	JURE TOMIĆ
KLARA ŠIRIĆ	IVAN BARBARIĆ
ANA EZGETA	

19:30h
21.2.2026.g.

Cijena ulaznice: 300 din

DRAMSKO - PEDAGOŠKO
VOĐSTVO: MAGDALENA BAREŠIĆ
PRODUCENT: ANA ŠIRIĆ

PRETPLATITE SE

TUZEMSTVO

6 mjeseci = 1300 dinara

1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

6 mjeseci = 75 eura

1 godina = 150 eura

* Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišati cijenu pretplata.
Hvala na razumijevanju.

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna

HRVATSKA RIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

www.hrvatskarijec.rs

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje

- Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: **OTPVRS22**

AD MS FIL, Subotica

IBAN: **RS35325960160000218862**

NIU Hrvatska riječ

Preradovićeva 11, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«

Preradovićeva 11, 24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa: **325950060001449230**

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
 - 6 meseci po 1 dinar
 - 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

IZLOŽBA

**TRAGOVI
HRVATSKIH KIPARA
U SRBIJI**

prostorije Fondacije „Antun Gustav Matoš“

Studentski trg 10, Beograd

26. 2. 2026.

13:00h